بەخۆڕ فرمێسک دەڕێژم نای کەم بە زریان و تۆف

***

باشە، وا من لەم ڕۆوە دەبمە واقیعی تەواو
سەرچاوەی ئاهو ئەشکم وشکایی دێ و بنەبڕ
ئیتر فرمێسک نارێژم
هەرچی ئاخ و ئۆفیشە، هەرچی یاد و ئازارە
لەناو دەروونی زامی جەرگی دووجار بڕاوما
لە قووڵایی زۆر قووڵا
ئەوا گشتیان دەنێژم:
بەڵام مەڕۆن پرسم هەس، مەڕۆن، پرسم هەس
لە مێژەوە تا ئەمڕۆش، هەتا سبەینێ و ئەدوویش
ئا ئەو مژدەم نیشان دەن
لە خەندەی لێوی کەژاڵ بکا و بێتە بەرچاوم!
ئا ئەو سروودە بێژن وەکو ناوی کەژاڵ بێ
یا وەک گریانی گەرمی بەهاری جوانەمەرگم
بەسەر مژدە و سروودی هامزەتۆفیشدا زاڵ بێ!

***

کاکە ڕەسووڵ، داغستان ئاوە و ئاگرە و هەڵۆ
ئەبوتالیب و شامیل بوون بەهەوێنی شیعرت(٢)
بوون بەهەوێنی بیرت،
بوون بەخنجەر و شیرت
داخستانی دەروونم... ئاگری گرت و سووتا
ئاگر بوو بەمەشخەڵی مانگ بینینی جەژنی نوێ
بڵێن چۆن شکایەوە؟
ئاهەنگ چۆن بڕایەوە؟
بادەی تاڵی نەدامەت لە پێچەکانی ڕێدا چۆن بینی پێودەنرا؟!
خەونامەی زەرد و دڕاو چۆن کەوتە بازاڕەوە
بێ کێڵان و بێ بژار...

(٢) ئەبوتالیب: شاعیری گەورەی داغستانە و شامیل پاڵەوانی گەل.

تۆوی تازەی بێ دەخەڵ
چۆنیان کرد بەجارەوە؟!!

***

ڕەسووڵی داغستانیی... بووی بەگۆرانیی شامیل
کەچی شامیلی ئێمە خنجەرەکەی گوم دەکەن
جامانەکەی گوم دەکەن
کوڕە گۆڕی گوم دەکەن
بۆ شێخەکەی ئاوباریک من بەیتێکم داناوە(٣)
ئاوازی بۆ دانانێن، نایکەن بەبەستە و لاوک
نایکەن بەتەپڵی لەشکر
بەشیلەی حەرفەکانیا خەڵووز و خوێ دەڕێژن
بەیتەکانی دوای ئەویش لەناو توونی حەمامدا
حەرفەکانیان دەنێژن!

***

توونی حەمام پێویستە، توونی حەمام با قووڵ بێ
هەمیشە ئاگریش بێ
ئاگر و توونی حەمام، کتێب و شیعر و هەناو
دیاردەیەکی تازەن ئیتر گەرماو هەی گەرماو

***

پیاو کە ناو چاوی ڕەش بوو هەڵی دەبڕن دای دەنێن
ژیڵەی بەردەرکی سەرا و چاڵی جەرگی پیرەژن
هەموو چاڵەکانی تر...
– من لەدایک نەبووبووم بەردە قارەمان سووتا–
چاخانەکەی (حەمەرەق) من دووشەشم نەهێنا(٤)
بۆیە زەردە زیرەیان کردە پیاڵەی چاکانی
کردە حەوزی ئاوەکەی

(٣) شێخی ئاوباریک: مەبەست شێخ محموودی نەمرە، قارەمانی شەڕی ئاوباریک کە بەرەنگاری هێزی سوپای داگیرکەری ئینگلیزی بوو.
(٤) حەمە ڕەق: پیاوێکی پیاوانە و ناسراوی شاری سلێمانی بوو.

کردە سۆنی ناوەکەی؟؟
کورتە نیم و لێم دەدەن
بزنەکەی دەستی مەلام، ڕاناکەم و لێم دەدەن(٥)

***

من چیاییم چیایی
ناچمەوە ناو ئاوایی
منیش وەک ئەو عالەمە وا بایی دەبم لە خۆم
ئەی داخستانی شیعرم منیش کاڵای باڵای تۆم
تۆ هیچ ناگریتە خۆ، هیچت لەبیرنەماوە
هەر پێکێ دەگریتە دەست سبحان الله لە بەختت
کاسەی ناشی کردەیە و خوێاوی تێکراوە!
من لە چیام بێ خەتا، بێ خەتام وەک چیایی
بەیتی دەهۆڵژەنەکان بێ بەهایە و بێ بایی

***

ئەی بوێژی داغستان...
زۆڕناژەنی لای ئێوە بۆ داغستان دەیژەنن
دەهۆڵکوتی لای ئێوە لە شاییدا دەیکوتن
زۆڕناژەنی لای ئێمە سەری پەنچەیان لووسە
هەر پارەی بێ دەژمێرن
دەهۆڵکوتی لای ئێمە
هەر بەدەهۆڵەکۆنی جاری جارانمان فێرن
لەعنەت دەکەن لە شاعیر
بۆ دانەری (فەتەرۆ)، سێ پێیی (بەیتی بلە)(٦)
هەزار ڕەحمەت دەنێرن

لە چەپەوە دەخوێنن لە ڕاستەوە تێدەکەن
بەتووتنی حکایەت قلیانی شەو پێدەکەن

(٥) مەلا: مەبەست مەلای مەزبوورەیە.
(٦) فەتەرۆ و بەیتی بلە: دوو چۆپی بەزمی بێ چێژ و زۆرویێژن.

لەچەپەوە دێنە ناو لە ڕاستەوە دەردەچن
هەرچەندە لووتیان بەرزە، لە ڕاستیدا مل کەچن
بەم چاوانەی خۆم بینم ئا لەو چەوتە شێتانە...
چوونە سەر ڕێگەی (گۆران)
دایانە بەر قسەی سارد
لەو ساتەیدا دەیان ویست بێن بەجوێن و شاڵاو
بێن بەژەهر و تاڵاو
ئەمیش سەری هەڵبڕی و هەمووی گرتنە بەرچاو
لەڕێی ئۆغری شیعرا، کران بەجووتێ پێڵاو

***

ڕەسووڵ دەیگێڕێتەوە:
جارێک و دوان و چەندجار
لە داغستانی ئەودا سەد دانە هەزار هەڵۆ
چریکانی بەجارێ
بوون بەئاگر و چقڵ لەڕێی هێلانەکاندا
لەڕێ تەبارەکاندا
سەد هەزار دانە ساوایش خرایە ناو لانکەوە
بۆیە هەڵۆ هەرماوە
بۆیە هێلانەی هەڵۆیش ترۆپک زەرد و کاوە
بۆیە دەهۆڵیان کۆکەو
زورناژەنیشیان پەنجەی زبرە و نووچی نەداوە

***

داخستانی دەروونم... گوێت هەڵخە بۆ ئەم ڕازە
لە دارستانی بەختا کە شاعیر تەپڵی لێدا...
کاتی هەڵدانی بازە
جارچی فووبکە بەشارا
جارچی پەنجەیەک بێنە بەسەر زمانی تارا
کوڕە کەچەڵ کە دەرکەوت ئەوساکە باز هەڵبدەن
دەهۆڵەکانی ئێمە هەموو دەنگیان گڕبووە
زۆڕناکانی دێرینمان کونگیراو و ژەنگاوین

«وەرن وادی بەوادی
لێدەن لە تەپڵی شادی
وەرن کاکی بەکاکی
شمشاڵ لێدەن بەچاکی»
وەرن ئەی دادە و کاکە شیعر لەبەرکەن چاکە
من ئەو ساکە دێمەوە بۆ سەرکێشی شیعری خۆم
سەرەوای شیعرەکانم لە پیتی ئاوێستایە
حەشرم دێتە شارەزوور، پشتم لە دەشتی شامە
بەهەشت بێتە دەشتی (ڕەی) تاران لەمن حەرامە
گۆڕەپانی هەڵسوکەوت دەکەم بەتەختەی دامە
هەتا دوو بەرد لوول نەدەم بەردێ نادەم بەدۆستیش
هەر ڕۆژێ چووم بۆ سمێڵ ریشم نانێمە بانی
هەر دەهۆڵە ناکوتم: «نەردی بەختم وای هانی».

***

هۆ دایکی داخستانم لانکە پڕکەن لە ساوا
دایک گەوهەری تاکە
دایک خوداوەندێکە تەوانایە و بێ باکە
دایکی داخستانی من عەردی بەپیت و پاکە
نەوەک بەغایای عەسرە
نەوەک جەوارێی قەسرە
هۆ دایکی داخستانم، ئەم نازەی من مەشکێنە
ئەم شیعرەی من مەدڕێنە
لەناو کێڵگەی پوختەدا تۆوێکی پاک بروێنە
مەمکی پڕ لە شیری خۆت با دوگمەی سینە وازکا
بیکە بەئالای ژیان
بەدروشمی ئاگر و بەفر و باران و چیا
بەشیعر و بەستەو سروود، هەرچیش کە من نایزانم
بۆ ئاهەنگی شەوارەت
دەهۆڵ و زوڕنا و شمشاڵ من دەیخەمە سەر شانم
دایک شیر با بەساواو باوک خنجەری باتێ

هەر شیری مەمکی دایە
بەرامەی خاکی تیایە
باسی شیر و خنجەریش ئێمە دەیکەین بەبەستە
شیری دایکە کوردەکان لە سەرچاوەوە خەستە

***

هۆ ڕەسوولی داغستان، داغستان داغ و ستان
داخستانی دەروونم داخە و ستانی داخە
فەرموو نەخشەی خۆت ڕاخە
بزانین داغ گرانە یا داخ و ئێش و ئازار
ستانی داغ زامدارە یا ستانی داخی من
لای تۆ خۆری ئێواران تیشکی قەزوین هەڵدەخات
ترۆپکی شاخەکانتان هەمووی هەڵدەگیرسێنێ
لە داخستانی دەروون هەر کە ئێوارە دادێت
سەگی شەومان تێدەکات
سەگی شەو پێم دەوەڕێ منیش ئەم شیعرە دەڵێم
سەگوەڕێ و شیعر بڵێم:
مەڵێن لە خۆی بابییە
بەخوا زۆر ئازاییە

***

شامیلت شێخ مەحموود بێ، ئەبوتالیب گۆرانە
با من و تۆیش بزانین کاممان فرمێسکمان زۆرە،
کاممان برینمان قووڵە
کاممان شیعر بێ نازین
کاممان بادەمان تاڵە
کێمان بەرپێمان چاڵە؟
کێمان بۆ ژنی چاو جوان کۆڵەشیعر پڕ دەکەین
کێمان دوژمنی ستان بەجنێوی (شێخ ڕەزا)(٧)
باب و داکی مردەکەین؟

(٧) شێخ ڕەزا: مەبەست شێخ ڕەزای شاعیری مەزنە کە لە ساڵانی ١٨٣٢-١٩١٠دا ژیاوە.

جنێو چەکی دەستمە
جنێو بادەی خەستمە
جنێو دەگرمە دنیا وەک خڕکە بەردی چەمان
جنێو دەدەم بەوانەیش هەر دەهۆڵی بکوترێ
ئەوان خەریکی سەمان
جنێو دەدەم بەو حەرفەی هەرچی تامە نەیماوە
کەوچکی ناو کاسەیە
مارەیی فاتەڕەش و خاڵی لچی عاسەیە
شاعیر جنێو نەزانێ مردنی زۆر چاترە
مردن جامی هەمووانە
ئێمە هەموومان دەمرین
گریان بۆ شاعیر چاکە، ئێمە هەموومان دەگرین
گریانی من بەکۆڵە و چبکەم نابڕێتەوە
کەعبەم (گردی سەیوان)ە و بۆم پاک ناکرێتەوە
ئەوەی قیبلەم پیس دەکات، ئەوەی گۆڕێک دەشێلێت
ئەوەی دەچێتە سەیوان فرمێسکێ جێ ناهێڵێت
جنێو ئەدەم بەداکی بەکردەوە و کرداری
بەبیری، بەباوەڕی، بەزمانی، بەزاری

***

دوایین سۆناتا

سلاو لە هەمزەتۆف بێ بوو بەئیلهام و پەیام
سلاو لە شێخ و گۆران، لە ئەبوتالیب و ئیمام(٨)
ڕاستە دەمبینن توورەم کێ دەشکێنێ نازی من؟!
هەتاکو باش بمناسن بینووسنەوە ڕازی من:
ڕۆژێک لە ڕۆژانی ساڵ ژیان کرایە کۆڵم
ڕێگەم گرت و نەمزانی چی لە کۆڵەکەمدایە
ڕێگە هەتاکوێم دەبات

(٨) ئەبوتالیب و ئیمام: شاعیر و پاڵەوانی گەلی داغستانن.

لەکوێ کۆڵەکەم دەخات
دەستی منی تیا نەبوو ڕێگەم ڕووی کردە ئێرە...
کوردی بوو بەزمانم
نەورۆز و خەم و هەڵبەست بوون بەپێخۆری نانم
ئەمن ئەمڕۆ میوانم
میوانی ئاسایی نیم خانەخوێکەم یەک ماڵ بێ
دەروێشی بێ پیریش نیم سۆزم دەنگی یەک حاڵ بێ
من میوانی خاکێکم کە ناوی کوردستانە
من دەروێشی پێریکم پیری هەموو مەستانە
هەمیشە شیعر و بەستەی کوردیم لەسەر زمانە
شیعر لە حوکم ناچێت، گۆرانیش خوتبە نییە
شاعیر و گۆرانیبێژ ئەمانە جووتێ بران
لای خەڵک خۆشەویستترن لە قڕاڵ و حوکمڕان
زۆردار ئاگرە و کورسی، شیعر پەیام و ڕازە
ئەو چەپڵەیەی حوکمڕان لە دەستی پانی دەگرێ
لەبەردەمی نووچێکدا خۆی لە خۆیەوە دەمرێ
شیعر و ڕەسووڵ و حەسیب، بەستەو و محمود و ئەزغەر
ئەگەر سەد ساڵی کەیش بێ، دەبێ ببن بەرەهبەر

***

بۆ ساڵ ڕۆژی- مەلاعزیز-ی مەلا خالیدی مەحوی

خۆ ئەگەر خەمی باری شانی من باری کیێوان بێ
خۆ ئەگەر جۆگەی ئەسرینی سوێرم بۆ قوڕپێوان بێ
کاکی عەزیزم کێو بەدوای کێودا هەرەس دەهێنێ
خەمباری دنیا بێن قوڕپێون هێشتای دەمێنێ
کە یادی ساتێک دەکەم لەگەڵ تۆ ساڵانم شینە
پلەی ڕێزی من بۆ تۆ بەمەرگت پلەی ئەوینە
ئەی خاکی سەیوان عەزیزی ئێمە لێرە میوانە
حەفیدی مەحوی عزیز النفس و عزیز الشانە

***

بۆچوون!

١٩٨٦/٢/٣

له پەنجەرەی برینمەوە دەڕوانمە ئەم ڕۆژگارە
شیکردنەوە هەر نەماوە
ئەوەی هەیە هەر بۆچوونە
کاتێ برین دەبێ بەچاو خەندە دەبێ بەشەوەزەنگ
هەزار حەکیمی دانشمەند...
ئا لەوانەی یەکیان یەکە و دوویان دووە
یەک و دوویان کەس نازانێ دەکاتە چەند!
ڕێکەوت و بەخت بەم ڕۆژگارە شیکردنەوە ڕیسوا دەکەن
دەیکەن بەپەند

* کاتێ مرۆڤ دەبێ بەسەگ...
هاوار بۆ حاڵی سەگەکان
چڵکاو خۆری دیوەخانێک دەبێ بە بەگ
هەزار ڕەحمەت لە بەگەکان
کە ئاوی چاوم دابێت و دڵم پڕکەن لە فرمێسک و
گوێچکەم بکەن بەکولانە
هیچ دوور نییە لە دەمدا زمان ببێ بەگەماڵ و دانەکانیش بەتووتەڵەو
لیکیش ببێ بەڕووپایی
ژیان خۆی و چەمکەکانی لەپێش چاوی برینمدا
دەبن بەشینە بۆشایی
نرخ و ڕێزم لا دەبێتە ئەو خواردنەی
وەک قوزەڵقورد دەچێتە ناو گەروومەوە
بەپێلەقەی شکاندنێک، ڕاچڵەکینی هەر ناکاوێک
بەترشاوی دەیرێژمە ناو ئاودەستی مفاهیمی سەردەمەوە
خۆراکی خەم خەپلە دەکەم، تف لەسەردەم و خۆراکی
لە خومخانە...
لەپێ وە تا تەوقی سەرت هەڵبکێشی لە خومی شین
کێ پێت دەڵی پیاوی چاکی؟!
بۆچی دەبێ هەرچی بکەم مەرج بێ خەڵکی بلێن باشە

خەڵکی ئاگای لە من نییە سەرم ماشە و ژێرم ئاشە
کە تەشتی نان بوو بەچڵکی دەستی کەسێک
ئای ئای مرۆڤ دەبن بە سەگ
ڕیشی درێژ دەتاشرێت و سمێڵ دەکرێ بەبۆیەدا
ئای دەم هەڵبەست، ئای دەست هەڵبەست
دەبنە فرمایش و ئایەت
ئای کە بتیش دەکرێت بەخوا!!

* برین برین دەخواتەوە، برین هەڵدەپێچێ و
برین برین دەسووتێنێ و داخی دەکات!
ئەوسا برین داخ کرایە کۆی نەدەما
ئێستە لەسەر برینێکت ئاگری خوێ دەکەنەوە و
دەڵێن خەتای خۆتی تیایە

* دەست دەنێمە بینی کتێب دەنگی نابێ بێتەدەرێ
دەیسووتێنم، دەیدڕێنم، دەیشێوێنم
هەرچی زاری دێڕەکانە بەپیاڵە لیکیان تێدەکەم
نێوانی دانی پەیڤەکان بنێشتی بیمیان تێدەخەم
جا خۆیشم دێمە بەردەرگا قاچ و قولی لێ هەڵدەکەم
لەسەر پانتایی ڕووڕەشیی ئەم گەردوونە
کوڕنووش بۆ خوای تەشتان دەبەم
ئەی چار؟ ئەی چار؟...
سەردەم دەمی چار بڕانە
شیعر پرسە و شاعیر ئەمڕۆ پرسیارە
شیعر هەرگیز وەڵام نییە
خەملّی شوێن و کاتیش ناکات
کە سەگ وەڕی، کاروان هەمووی ڕادەچڵەکێ
سەگی ئەمڕۆ کاروان ناسە
مرۆڤە سەگ دەست و دەمی تەوروداسە
من دەروونم ئاوێنەیە بۆ ڕووخسارم، بۆیە ماندووم
گەردن لە کلّپەی ناکامیی سەفەر دەسووم

دەستم لە رووڕەشی ڕۆژدا نەبووە و نییە
خەڵکی لە شیعر و لە شاعیر گلەو بناشتەکەی چییە؟!
مێژوو بوو بەئاودەستخانە و هەرچی هەڵسێ گووی تێدەکا
شیعریش کرا بەمیزەڵدان هەرچی هەڵسێ فووی تێدەکا
نرخیش بووە بەپێڵاوێ
ئەوی پارەوپوولی هەبێ لە پێی دەکا
جرت بۆ کتێب، جرت بۆ ڕۆمان
جرت بۆ ئەوان، جرت بۆ خۆمان
ڕێگە هەمووی پێدزکێیە و جرت و فرتە
ئاواز هەمووی بای گەدەیە و ماوەی کورتە
* من ڕەشبینم... ئاوی ڕەشی چاوم هاتووە
زۆر دەمێکە من پەیامی خەمی قورسم
بۆ گشت سەر ڕێیە ناردووە
کەس نەی بیست و لەسەر شەقامی تڕەلەللی
هەر پێکدادێن
چاویان لە دەستی سەر تەشتە
پەیامی خەم ئەو پەیامەی دەستی چزا بەسەد داخا
هاواردەکات...
دەڵێن ئەم پشکە نەویستەیش بێزار دەکات!

***

لەسەر ڕەوتی سوارچاکانی شیعری کوردی

جوانی مەی گێڕ

١٩٨٦/٢/١٨

جوانی مەی گێڕ... تێکە پیاڵە، کاتی هەڵدانی مەیە
پێک لە دوای پێک بۆمی پڕکە پێم مەڵێ ئێستا کەیە
من ئەمێستا شت دەبینم، ئەو شتەی ئێستا هەیە
دەردی بێ دەرمانە چ بکەم چاری ناچاری مەیە
بادە بێنە، با... دەروونم پڕ لە کلپەی مەی بکەم
کەعبە کەچ نابێ ئەگەر بێ و جارێ من ئۆخەی بکەم
بادە تێکە و پێشکەشم کە تا زمانم لاڵ دەبێ

مستی مەستیی با... لە رووما، تاکو مێشکم قاڵ دەبێ
ئەی ڕەزی ئەو شاخە بەرزە کوانێ خوێنی جەرگی تۆ
جەرگی من دووجار براوە بۆچ ببینم مەرگی تۆ؟!
قلپە قلپی قۆرگی شووشە سۆز و هاواری منە
ڕەنگی ئاڵت بێتە بەرچاو، چاوی بیماری منە
ئایەتی ئەم سۆز و ڕەنگە بۆ منە و کەس دەنگ نەکات
خێرە یا شەڕ قایلم پێی کەس بەشی خۆی تێ نەخات
پڕکە پیاڵە جوانی مەی گێڕ قەت یەک و دووی لێ مەکە
خەست و خۆڵ بێ گڕ لە کوڵ بێ چۆڕێ ئاوی تێ مەکە
زامی قوولی دەم کراوەم هەرگری تۆی چارەیە
ئاگری تۆ تین و تاوە، کێشی بۆ ئەم بارەیە
ئاگرت ئاگر بڕێکە دەردی دڵ بێ دەنگ دەکات
خەم کە دەریای تاڵ و ژاڵە پەی بەتالاوی دەبات
واعظی مێزەر زلیش خۆی کلکی دنیای گرتووە
پەی بەبۆ شایی کەلام و مەنتیقی خۆی بردووە
دێ... دەری مەیخانە داخات، چاوی کوێربێ بۆ خەمی
بۆ نەهات ڕۆژێ وەکو من چۆڕێ ڕۆکاتە دەمی؟
جا، دەزانێ تینی بادە چۆن سەری دێنێتە جۆش؟
خۆی دەبینێ ئەو دەمانە وەک دەهۆڵی کۆن و بۆش!
من لە باخاتی ژیاندا نۆبەرەی داری خەمم
من نە فەرهادم نە مەجنوون عاشقێکی سەردەمم
نەخشە دانانت لەبەر من واعظا کەی وانەیە؟
پیری من پیری موغانە و مۆبەدم مەیخانەیە
جوانی مەی گێڕ پیاڵە پڕکە مەرگ لە پێجۆری مەیە
هەر مەیە ئەمڕۆ بەقوربان بۆ خەمی من بێ وەیە
خۆ ئەگەر ڕەخنە لە شیعرم بەربدەن بەردەم هەیە
تۆوی خۆم ناکەم بەجارا، پایزە و وەردم هەیە
ڕەخنە باز ڕسوا دەبێ خۆی دەست بخاتە کاری من
دەستی ئەو وێڵ و زەبوونە چۆن دەگاتە داری من؟

***

بۆ ئەمین زەکیی نەمر

سەدەیەکە و سەردەمێکە کە خەونی کورد
بێ خەونامە و بێ سرووده
ئەمین زەکی بەتۆ قەسەم لە- تەقەلای بێ سوودتەوە-
تەقەلامان هەر بێ سوودە

***

خونچە و خاک

١٩٨٦/٣/٢٣

کاتێک خونچە هەڵدەگیرسێ
نەریت وایە دەبێ بەگوڵ
کە گوڵ گڕی تێبەر دەێ
لەو ساتەدا دەبێ بەدڵ
دەبمە خونچە لەسەر لقێ... وەیشوومە دێ و دەمتەزێنێ
ڕق ئەستوورە ئەم چەپگەردە هەردەیەوێت بم بەزێنێ!
دەبمە لقێک لە درەختێ ڕەشەبایەک تێم بەردەبێ
دەڵێی ئەگەر منی تیابم ئەم جیهانە بێفەڕ دەبێ!
دەبمە درەخت لە باخێکدا گەرداوێک دێ هەڵم کەنێ
سەرمایە، بایە، گەرداوە هەرچونێک بێ ڕێم نەدەنێ
دەبم بەباخ لە خاکێکدا دەڵێم باخ بۆ بەرووبوومە
دەڵێن کە باخ بەری داهێشت سەرمان دەخوا، ئێجگار شوومە
دەبم بەخاک نیشتمان بم بۆ ئەو گەلەی خاکەوازە
پاژنەی پۆلایین دەمجنێ دەڵێن ئەم ڕازە کەی ڕازە؟!
دەبمە دەفتەر دەڵێم ڕازی خونچە و خاکم تیا بنووسن
لەناو تونی تاودراودا دەمسووتێنن وەک ڕموزن
دەبمە شیعرێک لە بەستەدا هەژارەکان لەبەریەکەن
دەمکەن بەتاجی دروشمێ زۆردارەکان لەسەریەکەن
دەبمە شمشاڵ ئەمە خوایە شوانە کوردێک بیبا بۆ لێو
هەر واعظەو لەولاوە دێ ڕێم لێ دەگرێ و دەمکاتە کێو
ئەی خونچەو خاک بۆ کوێ بچم سەرم لە کوێوە دەردەچێ؟
ئێوە وەرن تێم گەیێنن ئەم ڕێگەم لەبەردەچێ؟

خونچە... هیوای هەڵگیرساومە
گوڵیش دڵی گڕگرتوومە
خاکیش بیلبیلەی چاوانە
گەلی کوردیش باوانمە
هەتا دەژیم ئا ئەم نوێژە
هەرخۆی ئەرکی سەرشانمە
لەناو هەژاری کوردیشا خۆم دەبینم کۆڵ بەکۆڵم
ئەگەر ئەم خاکە پیرۆزەش بابم نەبێ ئەڵبەت زۆڵم
شیعرەکانم دەبن بەخەم وشەکانم دەبن بەدەم
ئێوەش هەموو بەشایەت بن بەردی ئەم ئەندێشە نەخەم
کێوی خەمی ئێجگار قورسم جەرگی دووجارە سووتاوم
ئەمن بابی خەم و ئەشکم دەست مەخەنە ناو هەناوم
دڵم جێگەی ئەوینێکە پیریش سواری سەری نابێ
مەڵێن درەختی باخی خەم دەیبا گڕەو بەری نابێ
دوێنێ عارەقی بیست ساڵم کرد بەکۆڵێک و سووتانم
ئەمڕۆ عارەق دەرێژمەوە خۆ من خاوەن نیشتمانم
شیعرەکانم بارگەوبنەن تۆماری چیرۆکی خەمن
بەداخەوە هەتا ئێستەش نەیانزانی زۆرن کەمن؟
ئەوا پڕ بەم کوردستانە هاواردەکەم من ڕووبارم
هەر ئەوساتەی دەڵێن خۆمم خۆشم نیم و بەهرەدارم
هەرخەم دێت و خەیاڵ دێنێ هەر خەیاڵە و خەم خڕدەکا
هەر ئازار و ئەشکەنجەیە پێکی ژیانم پڕدەکا
مرۆڤ ئەگەر خەمی نەبوو شاعیر ئەگەر ژانی نەبوو
واتە ئیتر ئەم مێژووە، هەر پۆیە بوو تانی نەبوو

***

هەژاری تاوانە و هەژار تاوانبار

١٩٨٦/٤/٣

«علی» فەرمووی:
– گەر هەژاری مرۆ بوایە، ئەمن دەمکوشت–
کەسێک وتی:

-گەر دەرامەت فرمێسک بوایە، هەروا دەمرشت
شاعیر پێنووسی هەڵگرت وەهای نووسی:
«من شمشێری خوا بوومایە:
گەر هەژاری مرۆ بوایە یا هەر شتێ
لە تەوراتا بۆم نەکرایە
لە ئینجیلا نەڕەخسایە
لەقورئاندا
خۆم تیژ دەکرد
سەرم دەبڕی، لاشەم دەخست
هەژاری نا!...
ئەو کەسانەی هەژارییان بردە عاستی خودای باری
ئەو وشانەی بوون بەڕستەی ئامۆژگاری
بۆمەبەستی سڕکردنی گشت ئەزنەقێکی بێزاری
ئەوکەسانەی مەمکەمژەی دەق و وتار
دەمی گرتوون دەیمژن
وا دەزانن شیری مەمکی دایکیانە و
هەزار قوربانیی هەژاری بۆ دەکوژن!

***

بەدموجازات

١٩٨٦/٤/٩

داوام نەکرد...
کەچی خرامە سەر سەفەر
توێشووی ڕێگەم مەتارەیەک مەیی خستە
کە من پێکم لێ سازکرد و
دامنا هەتا بیخۆمەوە
ئەگەر ڕشتیان، چی ناودەنێن؟
من وەک (خەیام) ئەم مەسەلە
ناکەم بەهاوار و شکات
دەڵێم خەتام نەکردووە...
بۆ ناوتان نا بەد موجازات؟!

***

تینوێتی

١٩٨٦/٤/٩

کە تینووت بوو...
کانیاوێکی سارد و ڕۆشن هاتە ڕێگات
ئەگەر موڵکی هەرکەسێک بوو هیچ کۆمەکە
هەتا تەواو تێراو دەبی
ئۆباڵی تۆ بەئەستۆی من-
بێیەک و دوو بخۆرەوە
لە تینواندا هەر دەمریت
ڕێیان نەدایت
خۆتیان لەگەڵ بگۆڕەوە

***

نزا

١٩٨٦/٤/٩

جوانی مەی دێر...
کە من دوا چۆڕی پێکی خۆم
کرد بەگری ناخی دڵما
نەکەی ئاوی تێ وەربدەی
ئەو پریشکە دەئاڵێتە دەست و سینیت...
دێیت بەلامدا
نەکەی داوێکی بەربدەی
ئەویان فرمێسکی گەرمەو
وا لەبنی پێکەکەمدا جێی گرتووە
ئەمیان ئاوات و خۆزگەمە
بەبالاتا
پەلوپۆی خۆی هەڵکردووە!

***

کفره حمەد

١٩٨٦/٤/٩

کفره حمەدیش......
کە داوای کرد کەر بتۆپێ و گاکەیان کوشت
پەلی کوێرێکی ڕاکێشاو بردیە گەوڕ
وتی:
«ئادەی گاو گوێ درێژ جیاکەرەوە»
ئەمە گوێیە وا تەپەی دێ،
ئەوەیش شاخە بەسەرەوە

***

ئەی هاوەدەرد

١٩٨٦/٤/٣

ئەی هاوەدەردم مەڕۆرەوە
ئەمشەو لای من بمێنەوە
وەکو دیمان دوێنێ ڕۆیشت
حکایەتی سبەی ڕۆژم لە ئەلفەوە بخوێنەوە
ئەم پرسیارەش هەرچەند کۆنە
هەر دەپرسم سبەی چۆنە؟
چ ڕووداوێک ئاخۆ لەپڕ
چاوی ڕۆژم دەکاتەوە
لەتۆ زیاتر هیچ کەسی کە ئەم وەڵامەم ناداتەوە!

***

هاوەدەردەکەم ئەمشەو ئێجگار حاڵم بەدەو پەرێشانە
ترس و پەژارەی سبەینێ وەک تاشەبەرد
بوونەتە باری سەرشانم
ماڵی دەروونی ئاشیفتەم خەڵوەی خەم و بێ چرایە
هاوەدەردەکەم ئاگر بنێ بەم خەڵوەوە وەک برایە
ئەمشەو هەر تۆ ئەم وەڵامە پڕ لە سیحرەم دەدەیتەوە

ئەمشەو هەر تۆ وەک فریشتە
ئەم تەلیسمە دەکەیتەوە.!

***

هاوەدەردەکەم سبەینێی من ئاخۆ چەندێ دەخایێنێ؟
مەلی ئەندێشەی بێ لانەم بەکام بەستەی خەم ڕادێنێ؟
کێها عاشق...
ئەم ڕازەی من دەکا بەسەرمەشقی خەمی؟
کام دێوانە...
ئەم ڕازەی من دەبێ بەوێردی سەردەمی؟
کام دەروێشی بێ پەروا دێ...
سەوزەم بکات بەمەزارێ،
چەند وەرز دەبێ چاوەڕێکا بارانێکی لێ ببارێ؟
کە بوو بەشەخصی عاشقان...
کام کیژی جوان بۆ نەزری خۆی
لکی لەچکی پێ دەبەستێ؟
کام ڕێبواری ئێجگار ماندووی ڕێگەی ئەوین،
بۆ پشوویەک تیا دەوەستێ؟

***

کەپر

هەبەینۆ بەینۆ بەینۆ
دەرگای مێژوو دەکەینۆ
من شاعیری ئەو گەلەم
بەهار کەپرێ دەبەستین
پایز تێکی ئەدەینۆ
-ئیبراهیم-ی مام سەعید(١)
بەم دوو کەلیمە قنجە
وەجاخ بۆ تۆ دەخەینۆ

***

(١)گۆرانی بێژێکی میللییە لە شاری سلێمانی

دار بەڕوو

١٩٨٦/٦/١٤

کێ دەزانێ و لەبەرچییە کە من داربەڕووم خۆش دەوێ؟
لەسێبەریا خۆم هەڵدەخەم،
لە هەرکوێیەک بۆم هەڵکەوێ؟
-کاکە... ئەم دارە پیرۆزە کە نەزەرگەی پیر و موغە
جێ ژوانی عاشقانە،
ساوسەهەنی حەوانەوەی کۆڵ بەکۆڵ و ماندووانە
خۆی کۆڵەکە و خۆی شادارە
یەکەم مەشخەڵی بەهارە
دەی سووتێنن، دای دەپاچن
ڕاناوەستێ... وەرز بێتەوە
بەناو شەقاری زەویدا
وەکو دەنگی ئازادیخواز
پەل دەهاوێ بەرزبێتەوە
پەیامێکە لە خاکەوە
گەڵای سەوزی دەشنێتەوە
هەزار تف و لەعنەتیشم لەو کەسانەی
دەیسووتێنن، دای دەپاچن
خۆرە بگاتە ناو دڵیان بۆچی وەها کوێر و کاسن
ئەی بۆ هاورێ دێرینەکەی باب و باپیریان ناناسن؟!

***

ڕەیحانە

١٩٨٦/٦/١٤

کێ دەزانێ و لەبەرچییە کە من ڕەیحانەم خۆش دەوێ؟
چەپک چەپک دەیکەمەوە لەهەرکوێیەک بۆم هەڵکەوێ
– پاش نوێژێکی ئێواران بوو...
لەڕێی کانیدا وەستابووم

کچێکی جوان کوندە بەکۆڵ
بەرگەردنی وازکردبوو
ڕێگەم پێ گرت
نوخشەی ماچی لێ بدزم.... خۆی ڕاپسکان
دەمم کەوتە نێو مەمانی،
دوو تەڵ ڕەیحانەی ژێر چەنەی
یەکەم شت بوون بۆنیان دامێ و
بەم دزییەی منیان زانی!...

***

ڕووباری شێت هات لەسەردا
ئاگرێکی سووری هێناو لە پێدەشت و شیوی بەردا
وتم لێرە مەگرمێنە
سەر سینگی خاک شەقارمەکە
شڵپ و هووڕت لەم چەمەدا دێنێ پووشێ
ها... لەو خوارە دێوی زریان چاوەڕێتە
بەجورعەیەک هەڵتەلووشێ

***

چۆن و بۆچی

١٩٨٦/٧/١١

بۆ دەترسی کە من بەدوای –قەول–ی تۆدا
چاک بگەڕێم؟
بۆ دەترسی بڵێم: بۆچی؟
ڕامەچڵەکێ... ئەوی گوێی لە من و تۆیە
هەموو هەرخۆن
وەک من و تۆن
بۆ ڕادەکەی چمکی کەوات کرد بەچەتر و
هەرکەس دەپرسێ «هۆ لالە
ئەوە چییە؟»
دەڵێی ڕاکەن، ڕاکەن، برۆن

ئەو بێ دینە هەزار بۆچی لەسەردەمە
ئەو بێ دینە هەزار چۆنی لەسەردایە
دەیەوێت لێمی داماڵێ هەرچییەکم لەبەردایە!
هۆ خەڵکینە زۆر ڕاست دەکا
لە «چۆن» و «بۆچی» ئێمەدا...
مەرگی ئەوانگەلی تیایە

***

ڕەوتەنی

١٩٨٦/٧/٢٣

من ڕەوتەنیم...
ئەمڕۆ، سبەی
کۆڵی تەمەن لە پشتی خۆم دەگرمەوە
ڕێنمایی کەسم ناوێ
مەگەر دنیای ئەم ڕۆژگارە دنیای کەڕ و کوێران نییە؟
منیش دەستم لەسەر چاومە
هیچ نابینم هیچ نابیەم
گوێم لە تەپەی پێی خۆم نییە لەگەڵ ڕێدا بەیەکا دێن
ئەو تەمەنی من هەڵدەکا و منیش بەسەر دڵی ئەودا
هەر مل دەنێم
گەردەلوولی ئامۆژگاریی ئێستگەکان
پڕوپاگەندەی ئەم دوکان هی ئەو دوکان
نامگرنەوە
ئەوەتای کەوتوومە ڕێگە و هەنگاو دەنێم
بەرگێ نەبوو بەمن بشێ
لەبەریکەم نەچێتەیەک یا نەکشێ
گوزەرانی ئەم ڕۆژگارە چوونەیەکە یا کشانە
دەچێتەیەک دەتتاسێنێ
کە دەشکشێ دەبێت بەجرجی هەڵواسراو لە گوێنی دا
قەیچی و دەرزی لەتۆ نییە(١)

بەرگدروویش زۆر ناشییە
ئەوەی ئەمڕۆ بەتۆ دەشێ سبەی دەیدەن بەخەڵکی دی
شەرمیش ناکەن!
باو و بایەخ هەر ئەوەیە...
ئاخۆ کای کۆن چۆن بەباکەن
هەزار هەنگاوی ئاغرت دەکەن بەژێر بۆچوونەوە
جێ پێیەکی لارت هەبێ ئابرووت دەبەن
ڕێناس کوێرە، پەیام لاڵە
بەرووبوومی ڕێی مەخابن هەتا ئەمڕۆش کرچ و کاڵە
وەکو بەردی هەڵدراوم
وەکو تۆپی خڕکراوم
گیرسانەوەم بەدەس خۆمە
کەچی جێگەی گیرسانەوەم بۆ دادەنێن
دەچێتەیەک یاخود دەکشێ
هەر ئەوەیە بشێ و نەشێ!
خوا بی بڕێ چارەنووسم ...
دەنگی دەهۆڵ لە دوور خۆشبوو
من هەڵدارم بۆیە هاتم
مەخابنە ڕێگە نییە دابزفڕم
بۆ، خەونامە خوا بڕیویە، گرێی خەونم بکاتەوە؟!
بۆ، شاخەکان تەپەدۆرن
سروودم دەنگ نەداتەوە؟!
ئای ڕەوتەنی، وای ڕەوتەنی
نابێ ڕێی خۆت ڕچاو بکەی
حەڵاڵ نییە ئیستێ بکەی
نابێ تۆ ڕێناس بناسی
نابێ گرێ بکەیتەوە
تۆ بەرپرسی
بەڵام ژەهرت دەرخوار دەدەن ئەگەر وەڵام بدەیتەوە!
ئۆ خەڵوەگا، ئۆ خەڵوەگا...

ئۆ خەڵوەگای بێ تروسکە
لە تاریکەم هەڵبکێشە تۆپەڵە قوڕ دەگرمە خۆر
دەلاقەکان کونبڕ دەکەم
خۆ من بەردی **هەڵدراوم** لە داخاندا خۆم زڕ دەکەم
تف لەم عومرەی من بەدوایا **خۆم دەکوتم**
لە هەرکوێیەک گیرسامەوە
دەبێ بەگۆڕ
ڕۆژێ لە ڕۆژان ئەم هۆرەم
چ دەمهارێ دەیکا بەکۆڕ؟
* هۆ... خەڵکینە، هۆ خەڵکی ئەو ڕۆژ و دەمە
گوێی لێ مەگرن
ئەگەر چوونە کۆڕەکەیشی
وتی: ئەم پیاوە ڕەش بینە...
سەنگ بارانی کەپووی بکەن
بڵێن: ئەو زوو هاواری کرد «جێم مەهێڵن»
بڵێن: ئەو زوو یارەکەی خۆی لە باوەش گرت
بڵێن: ئەو زوو پەیڤی کوردی بۆ ئازادی کرد بەبەستە
بۆچی یارەکەیان خنکاند؟
بۆچی هەموو بەستەکانی بوون بەتۆمەت،
دڵیان کرد بەگۆڕەپان و هەموویان تیا تەقاندەوە؟
کە ئاهەنگی ئەویندارن گەرم بووبوو...
بۆچی ناویان لەسەر کێوی پیرەمەگروون هەڵدەکڕاند؟
چی کردبوو؟
چی بردبوو؟
ئەوان چنگیان لەبینی یەک
لەبینی خۆر لە بینی پرس
بینی وەڵام گیرکردبوو
هێشتاکە ئەم نەمردبوو...
نەمردبوو.

***

یۆتۆبیای چامە

١٩٨٦/٨/٣

کە خۆمم دی دەستم لە دەستی عیشقایە
ئیتر بووم بەسۆفیلکەیەک
لەسەر بەرماڵی لاپەرە بەردەمۆرەی حەرفم دانا
سوجدەم بۆ خوای کەلیمە برد
شیعریشم کرد بەکیتابم
بەزمیشم کرد بەشەرابم
خەو و خولیام هەر ئەوەبوو
«یۆتۆبیا»ی من چامەیەک بێ
یەک سەرەوا
بەیەک سەنگی مۆرکراویش بیکێشن و
لە بەستەدا
لە حەیران دا
لە لاوژەدا هەر دەنگێ بێ
هەر خەونێ بێ
هەر خەمێ بێ
«خانی»یەکان ئەم زینەیان
بۆ (مەم)ێ بێ
سۆزی هەموو دێوانەکان
لە دیوان دا بۆ (شەم)ێ بێ
من یازوخم یاخود مێژوو؟
من بەسراوم یاخود ژیان؟
ئەمن هەڵەم یا پەیامی پەیامبەران
من خەوتووم یا کتێبە ورگنەکان؟
من بێ کێشم یاخود بەیتە شەرمنەکان؟
ڕاو و ڕەسمی ئەم پەیامە کێ شێوانێ؟...
من یا قەڵەم؟...
من بۆ هەڵەم؟!

***

خەریکی من ون دەکەی

١٩٨٦/٨/٧

که پێت نایه سنووری من
بەو ڕێیەدا فەرشم ڕاخست، بتهێنێته شاری دڵم
شاری دڵم ڕازانەوە
هەرچی شەقام و **کۆڵان بوو** دام بەدەمی بارانەوە
هەرچی ئەستێرەی گەش هەبوو هەمووم هێنان
له ئاسمانی شارانەوە
قردێلەی بۆنی باخانم...
دا له پرچی تاقاکانی ئاسکە زێڕینەی ئێوارە
پیا ڕەت ببیت
هەرچی سۆزەی شیعر هەبوو
خستمنە ڕێ...
نەکوو نەختێ شەکەت ببیت
ئیتر بۆچی لاڕێت کرد و پێچرای بەدرک و داڵەوە
ئەی نازانی من ئازاری تۆش دەکێشم ...
هەر لە ساتی یەکەم هەنگاوی تاڵەوە
تۆ خەریکی من ون دەکەی...
توو مەرگی خۆت بەرەو دواوە بگەڕێوە بۆ ماڵەوە
با من بژیم بەو ئاواتەوە
بمهێڵەوە بەم حاڵەوە

***

جەنگ

١٩٨٦/٨/٩

ئەو دەمەیە... پڕ له کەڵبە و کاکیلەیە
پێشی سەرێکی گرتووە... زێرابێکە
هۆش و بیری تیا ترشاوە
لە ڕەسەندا لە عەشرەتی
چڵم و لیک و گۆشتی خاوە

***

کێم خۆش بوێت

١٩٨٦/٨/٩

کێم خۆش بوێت؟...
باب و داکم
ژن یا ، خاکم
پیت یا وشە
دێڕ یا کتێب
ئاو یا خۆراک
ڕۆژ یا شەوگار
خەم یا ئازار
شیعر و ئەوین
یاکەڵکەڵەی بەخت و نگین؟
هەموو وتیان: چاک وەهایە
ستەمکاران بەلەعنەت کەی
هەر جلێکیان لەبەردایە
هەر بۆنێکیان لەسەردایە

***

مەسەلەیەک

١٩٨٦/٨/٩

چوومە بنج و بنەوانی مەسەلەیەک:
درەخت ڕەگی لە خاکدایە و لق و پۆپەی
وەکو چەتر بۆ هەڵداوە
بەدبەختیی من لەوەدایە
لق و پۆم بەرەو خاکە و ڕەگ و ڕێشەم بەحەواوە!

***

سەرچاوە

١٩٨٦/٨/٩

سەرچاوەیەک بەکتێبی دەوت سەیرە
خەڵکی بەبێ ئاوی ڕوونم دەخۆنەوە
کە تێراو بوون لەسەر چاوم
چڵکی خۆیان دەشۆنەوە!
کتێب وتی: هیچ سەیر نییە
خەڵکی خۆیان دام دەنێن و
دەمنووسن و دەمکەنە بەر
کە چاری دەرد نادۆزنەوە
بەردەبنە گیانی من و خەشی دنیام پێ دەڕێژن
حەرفەکانم لەناو کێڵگەی ژێلەمۆدا
دەکەن بەتۆو،
هەتا دەبم بەخۆڵ و خوێ،
هەتا دەبم بەتۆزی ڕێ

***

گرێ

١٩٨٦/٨/٩

گرێیەکم دەستگیر کرد و پەنجەکانم لێ ورووژاند
بیکەنەوە
وتی مەکەن
گرێی دڵی شاعیرێکم، کە شکانیان
منیش فڕیم
مەمکەنەوە
لەو ڕۆژەوە هاوار دەکا:
– هۆ خەڵکینە ئەگەر گرتتان
دەخیلتان بم بمدەنەوە–

***

پشت دانەواندن

١٩٨٦/٨/٩

دەمێ ساڵە وام بەپێوە
دەڕوانمە بەری داران
دەڕوانمە چرای شاران
دەڕوانمە دەمی یاران
ئەرێ برا ستەم نییە
چرایە بۆ خۆم هەڵنەکەم؟
لقێک بۆ خۆم نەتەکێنم
کەچی تەمەن وا کارێ کا پشت بۆ ئازار دانەوێنم!

***

نیشتمان

١٩٨٦/٨/٩

ئێمە دوانین
جێ قەبرێکت نەدا بەمن
کەچی دووەم ئەسپی خوێیت تیا تاو دەدا
شیلەی چەوری لە جەستاتا لە بن هێنا
هەر بستێکی پاکیزەی تۆ نەرمایی بوو
گەرمایی بوو...
نەوسی تێنا
من لە برسا دەستم تۆ لە گیر کردووە... نیشتمانی؟!
ئەویش هەموو گوڵمەکانتی...
بۆ ژێر هەڵپەی خۆی بردووە... نیشتمانی؟!

***

خۆر

١٩٨٦/٨/٩

هەر تۆ تینت بۆ هەموانە
هەر تۆ تیشکت خۆڕاییە
هەر تۆ باس و لێدوانت بەم زمانە ئاسایییە

ئەگەر بڵێم با پێوانی هەموو شتێک بەو مەنەبێ
باقە بێنی هەموو شتێک بەو بەنە بێ
ئەوا زندیق و کافرم
لەم دنیایە و لەو دنیاشدا...
تەنها من بەندەی خاسرم!

***

دڵ و ناخ

١٩٨٦/٩/٣

دڵم لە ناخم تووڕە بوو
ئەی توونی قووڵ بۆچی منت داهێشتووە بۆ ناخی ناخ؟
ئەی بۆ ڕۆژێ ناکرێیتەوە؟
تروسکەیەک وەک چەخماخە بەرچاوی من ڕوون کاتەوە
بارانێکی وا دابکات...
گەردی خەمم بشواتەوە
شانەکانی خەم دەرکەون
ئاخۆ قووڵکەی چۆڵی تیایە
من خەمی کەم زۆر لەپێشە
پێشوازییان فەرزە لەلام
بۆ کوێ بچن ئەگەر پڕبن،
ئەگەر بۆ پەند منیش خنکام؟!

***

شەقام

١٩٨٦/٩/٣

ئەو شەقامە داڕێژراوە دەم و چاوی بێ گت بووە
توانای بێزاریی نەماوە
خاچی جەستەی لەبەر دوو خۆڵ سەپێنراوە
لە پێیەوە هەتا سەری بزمار ڕێژە و
سەد پشتێنی لێ بەسراوە

کۆڵانەکان ئەمبەرە و بەر تێی بەربوون
دوێنێ گوێم نا بەدڵیەوە
وتم بڵێی هەر لێ بدا؟
وتی: خاڵە
ئەگەر جەستەت بوو بەخاچ و دڵی خۆتیان پیاهەڵواسی
تۆش وەکو من پێخوست دەبی و
نە باسیت و نە سەرباسی!

***

مەڵێن یارت ستەمکارە

١٩٨٦/٨/١٣

بە خەیاڵیش لە تۆم جوانتر نەویستووە
لە کۆڕی هیچ شاعیرێکا...
شیعری ڕێکم وەک نەزمی تۆ نەبیستووە
لە هیچ باخ و بەراوێکدا گوڵێک نییە...
لێوی بگاتە دامێنت
لەسەر تابلۆی ئەم جیهانە لە چەشنی تۆ نیگار نییە
ئاوی هیچ چاوگە و کانییەک
وەک ئارەقەت سازگار نییە
شنەی شەماڵی نێو گوڵان
فێنک نییە وەکو ناوت
خەندەی کەناری ئاسمانیش ناگاتە تیلەی چاوانت
ئەو ئاورنگەی لەناو گوپی گوڵە باخدا قەتیس دەبێ
چێژی ناگاتە ئەو شێبەی دەکەوێتە سەر لێوانت
چیم پێدەکەی دەستت خۆش بێ
بەردە فڕکێت شووشەی دڵم ناشکێنێ
ئازارێ تۆ پێم دەبەخشی
خوا نەی برێ هەر بمێنێ
من دەڕۆیشم... دەروێشی ڕاست کە خۆی دەدا بەدەستەوە

تەنها عیشقە
پاداشت هەرگیز ئامانج نییە
بمسووتێنە، مەمدوێنە
بمکە بەشێتی ئەم شارە
نیگەرانیم هەر ئەوەیە: بڵێن یارت ستەمکارە!

***

سرتەسرتی دەنگوباسی ناخۆش

١٩٨٦/٩/٩

دەڵێی تەپەی پێی ئێس ئێسە و لەناو شاری
فەڕسۆفیادا، بەندی دەروون دەبڕێتەوە
دەڵێی بۆنی چاوەقووڵەی سەرنگۆومە
لەدوای سەد ساڵ بەناو خەڵکا دەکرێتەوە
عیسا دەکەن بەسەلیبا
یا ڕەفتاری ئەو گوندەیە
کە شەو ڕێگە لە ڕەوتەنی قفل دەدا
ئەوان دەرگای ماڵ خڕ دەکەن بەڕووی میوانی غەریبا

***

جەردە و گەڕەک

١٩٨٦/٩/٩

کە ڕەشەبا بۆنی جەردە دێنێ بەسەر ماڵەکاندا
خۆ مات دەکەن
ترسنۆکی دووپات دەکەن
چبکەن کاکە... شار بێ قۆڵە
شاری مردوو هەروا چۆڵە
شار ڕزقێکی مفت و مۆڵە
جێگە کنەی جەردەکانە و هەر مڕ نابن
کونە ماری گەزندەیە و هەر سڕنابن
دوێ شەو کە ڕووم کردە گەڕەک

لێویان وشک و هەڵوەری بوو
تومەز نەکوو هەر جەردەیەک
ڕەوە گورگێ دابەزی بوو

***

گەلگامش و من

١٩٨٦/٩/١٥

ئەو بە«شەمخە» گیانی «ئەنکیدۆ»ی ماڵی کرد
بوو بەهاوڕێی
کە تێریان خوارد لە ئافرەت و کووپەیان نا بەسەرەوە...
وتیان :
«ژیان... ئەوا ئێمە تۆ هەڵدەگرین
ئێمەت هەبێ... لە پێشبڕکێی مەرگ و تۆدا
هەرتۆ گرەو دەبەیتەوە» .
کەچی شەمخەی «ئۆرۆکی» من پیرەژنی فەرهاد کوژ بوو
ئەنکیدۆمی تووشی دەردی فەڕەنگی کرد
ڕێی سەرچاوەی نەمردنی لە من شێوان
خستمیە بەر دەستی دێوان
دارستانی بەرووم پێوا
ڕێچکەی خاکی ژیانیشم دا بەیەکا
هیچ کەس نەبوو دەستم بگرێ
دەستە و یەخەی «خەمبابا» بووم
هیچ کەس نەبوو پشتم بگرێ
چونکە منی گەلگامشی شاخی «گۆدی» هەموو جەستەم ئاو و گڵ بوو
بەشی خواوەندم تیا نەبوو
زەوی پەیامی پێم گەیاند
کە دەنگی دڵمی خوێندەوە ئەویش وتی بارت قورسە
پەیامی من لەسەر بکە و مەیخەرە دڵ
ئەگەر کرای بەڕێی ژیانی ئەژدەهاک...
هەر درک بە نەبی بەگوڵ

***

لەبەر ئەوەی لەم ڕۆژانەدا بەشێکی زۆر لە ئەدیبەکانمان خەریکی شەڕە شیعر... (ببەخشن) جنێون منیش ئەم هۆنراوەیە پێشکەش دەکەم بەئەدەب دۆستان.

شەرابی شیعر

١٩٨٦/٩/٣٠

سۆزییەک چوومە کۆنە خەرابات
شیعری ناو کووپەم بەسەرکەمەوە
منیش وەک بولبول بینیان پێوەنێم
ئاوازێکی نوێ لەبەرکەمەوە
ئەو دەنکێ خورما دەخاتە ژێر لم
لە دوای چەند ڕۆژێ هەڵیەداتەوە
لە جامی گوڵدا بەرەو ڕووی گەردوون
شیلەی شەرابی خۆی دەخواتەوە
لە کووپەی خەمی منی شاعیرا
بەدەیان چامە ئێستە شەرابن
کە خەڵکێکی زۆر وەها دەزانن
لە کۆچە ڕێما وەکو سەرابن
ئەی ئەو کەسانەی لەلاتان سەیرم
دڵۆپێ ئەشک و ئاهێکتان نییە؟
گەر شیعر نەبێ و نەکرێ بەشەراب
تێم ناگەیێنن ئەی ژیان چییە؟!

***

لەم ڕۆژانەدا دوای کربوونی چەند ساڵێک سەرلەنوێ لەلایەن کەسانی هیچ لەبارانەبوو، کەسانی پێ داخزیوو پاشگەزەوە هێرشێکی ناڕەوا دەبرێتە سەر گۆرانی پیرەمەگرون. بۆیە ئەم داکۆکییە لە دایک بوو.

داکۆکییەکی ڕەوا

١٩٨٦/١٠/٤

لەلا کۆڵانی ژیاندا دەرکەنارێ لادرابوو
جامبازەکان هەموو لەوێ کەپووی خۆیان
کرد بەکەندووی وشەی مۆرانە تێداودا

شایەت هات و شایەت ڕۆیی
بوو بەکۆکۆیی و خۆخۆیی!
جامبازەکان سەروچاویان ئارداوی بوو
دووانیان خەریکی نووسین بوون
دەیان لەوێدا ڕاوی بوون
جارچییەکان جاڕیان دەدا:
ئادەی پلار، ئادەی تەشەر
ئادەی بێژنگ، ئادەی چەپەر،
ئادەی مێژوو سەرەو ژێرکەن
لە چەپەوە بەرەو لای ڕاست ڕای بکێشن
دەستی چەوری پاشگەزیتان بێنن بەناو یادەکانیا...
پەڵ بارانە
... بازار بازاڕی کەرانە
هێرش گەیشتە سەر شەقام
من لە کورتیی دەیبڕمەوە
پیشکەشتان بێ لوبی کەلام:
گۆران وەکو پیرەمەگروون ڕاوەستابوو
پەیامێکی لە هەستا بوو
«بەڵێ دیارە لەناو قەومی بەسیتا قەدری سنعەتکار
وەکو عەکسی قەمەر وایە لەناو حەوزێکی لێخن دا»
حەوزی لیخن پڕکەنەوە
ئەم هێرشە ناڕەوایەش کڕکەنەوە
دەبێ هەموو جامبازەکان شەرمەزاربن
دەبێ هەموو شایەتەکان
بێ نق و جق
سەری لا کۆڵان چۆڵ بکەن
چاوی وشە لالەکانیان
لەبەر پێیدا پڕ خۆڵ بکەن
لالەزارە پەژموردەکان ئاویش بدرێن هەر دەکەون
هەزار دەهۆڵیان بۆ لێدەن...

پارشێو ناکەن هەر دەخەون!

بۆ ئەنجومەنی خۆراکی جیهان

دەڵێن هەتا ڕۆژو نەگریت دەردی برسێتی نازانی
کە تێر باسی برسی دەکات ژەمی چەورە بۆ سەر خوانی

بەشی بێ بەش

١٩٨٦/١٠/٥

ئەوەی لەسەر باڵەخانە کەڵەشێرەی شووتی دەخوا و
پاشماوەکەی فڕێ دەداتە خوارەوە
بەدەردی بێ بۆی قووت نەچێ
ئەگەر بەشی من ئەوە بێ
توێکڵەکانی هەڵگرمەوە و بیانهێنم بەلا ڕانما و
ئەوسا بیانکڕێنمەوە
با کفرە حمەد دڵنیابێ
ئاگر دەنێم بەو بەشەوە...
سەلامیش بێ نایسێنمەوە

***

ئەوانەی دەژین

٩٨٦/١٠/١١

بۆ سبەینێ سێ کەس دەژین...
ئەوەی دەبێ بە«دێوانە» و ئاهی «شەم»ێک دەباتە خاک
ئەوەیش لەناو شەوەزەنگا وەک دەستەوسان
ڕاناوەستێ، مۆم هەڵدەکات
سێهەم دڵی لە مستیایە و کەچی چاوی هەر بۆ باخی
گوڵ هەڵدەدات

***

من و بێسارانی

١٩٨٦/١٠/٥

«بێسارانی» دارێک بەرچاوی گرتبوو
باڵای یاری نەدەبینی
کەوتە نزا...
با ، هەڵیکرد ، درەخت شکا
لەیلی بوو بەباخ و باڵا
هەر گۆرانی بۆ دادەنا ، تا هەردووکیان چوون بەساڵا
منیش درەختێ خۆزگەمە سێبەر بکات بۆ یارەکەم
فەیزی بگاتە شارەکەم
درەختی وا نابێ بەکلکی تەورەکان
درەختی وا نابێ بەلانکەی قەل و داڵا
درەختی وا دەبێ بەوەرز
درەختی وا دەبێ بەساڵ
ئەوەی دەمی بۆ درێژکا ، ئەوەی دەستی بۆ درێژکا
واتە شیعر دەشێوێنی
ئەوەی قەستی کوشتی دەکات
ئەوا حەلاج دەسووتێنێ
ئەوەی جامم گڵاو دەکات
ئەسکوێ لە کووپەی وەردەدەم
ئەوەی ڕێ لە چاوم بگرێ...
سەگی جوێنی تێ بەردەدەم

***

ئەمڕۆ و دوێنێ

١٩٨٦/١٠/١١

پێی وت: بۆچی نەت دەزانی کە تۆ بەمن سکت پڕە
نیوەی یەکەمی شەو ڕۆیشت تۆ دەڕۆیت و من دێمە ڕوو
بۆچی بیرت نەکردەوە چیم بەسەر دێ؟

چیم دێتە ڕێ؟
بۆ ڕووی پرست نەکردە خۆت،
ئاخۆ لە کێشی ئەمبارە و ئەم دۆخە دام؟
کە -سبەینێ-م لە دایک بوو ئەو چی بکات...
ئەگەر منیش وەک تۆ شکام؟!
- من ڕۆیشتم، تەنها یادم بەجێ ماوە
دەبم بە پێر، بە بەسرپێر
دەبم بەکۆن، دەبم بە دێر
تۆ هێشتاکە چێشتەنگاوتە.
ئێستاکە تۆیش سکت پڕە
هەتا خۆر وا بەڕووەوە...
بۆ(سبەینێ)ت شتێک بهێنەوە ئەنجام
کە شەو داهات نۆ مانگانی
ژان دەتگرێ و هیچ ناتوانی
با (دووسبەی) یەخەت نەگرێ
نەتداتە بەر تانە و تەشەر
کوڕە ئەوسا یادەکانت ناخەنە ناو هەگبەی سەفەر
***

سەنگەری دڵ

١٩٨٦/١١/٣٠

ئەمشەو دڵم وەک سەنگەری چۆڵ کراوە
هەستەکانم هەموو خەوتوون
جەنگاوەری تیا نەماوە
وەنەوز باڵی چاوەکانمی تەڕ کردووە
ئەو پەیڤانەی لە دەروونما قەتیس مابوون
وەکوو کەسێکی ماڵوێران دێن و دەچن
پەیتا پەیتا ڕووی حەپەسان دەگرنە من
دەواری شەو بێ ستوونە و
دەلاقەکانی ئاسۆیشی ڕەش کردووە
چلوورەی خەم بەجەستەما لەسەرمەوە تا بەری پێم داچۆڕاوە

کڵپەی ئازاری عومرێکیش لە ناخمدا هەڵگیرساوە
سەربازەکانی ئەندێشەم
وەک لەشکری بێ فەرماندە حەپەساون
بۆ بڕیاری جموجموڵێ لە گۆڕەپاندا داماون
منێک کە شەو سەنگەرم بوو، خەوی نەیار
نەی دەوێرا خۆی لە قەرەی چاوم بدا
نەی دەتوانی قفڵ لە هەنگاوم بدا
پەیڤیش لەناو شانەی شیعری شەوەکانمان پێ دەگەیی
سازگار وەکو ئاوی شەویی
کە دەواری شەو بڕمێنین...
سەنگەری دڵ چۆن چۆڵ نابێ
سەر و چاوی ڕەوتەنیی وا
گومان نییە بێ خۆڵ نابێ
لە سەنگەری چۆڵ کراو بۆنی مەرگە خۆی مت دەکا
کە ئەستێرەی شیعرێ کشا
ئاخۆ گەردوون بۆ سبەینێ کێ قت دەکا؟!
ئەی دڵەکەم ئەی سەنگەری چۆڵی ئەمشەو
کوا لەشکری نەیاری خەو
خۆ تۆ ئەمشەو بێ شەیپووری
خۆ تۆ ئەمشەو وەکو دەشتی شارەزووری
لێوی تانجەرۆت لە خۆڵا
باری کۆچی مەلا خدر دەکا بەبار
ڕێگەی کۆچی هەموو مەلا خدرەکانی شیعر و بەستەت
ناگاتە شار
کوا لەشکری نەیاری خەو لەگەڵ شەوا بێ و بتگرێ
کە سبەینێ ڕۆژ بوەوە و لە خەو هەڵسای
خۆر ببینی
خەوی نەیار خۆر لێی بدا هەرکاتێ بێ دەتوێتەوە
ئەی دڵەکەم... ئەی سەنگەری جەنگی ئەوین
ئەی دڵەکەم... ئەی مەیدانی ئەندێشە سوار

ئەی دڵەکەم... مەزرای یادی-کەژەو بەهار-
ئەی دڵەکەم... ئەی دیوانی خەونی هەژار
نابێ چۆڵ بی
هەرگیز نابێ تۆ سەنگەری چۆڵ کراو بی
لایق نییە بۆ تۆ شیعرێکی ژاکاو بی
نابێ و ناشێ تۆ سەربازی نەناسراو بی
با دەروێشی شیعرەکانم بێ و مەلاشووی
شمشاڵی نوێ هەڵباتەوە
جەنگاوەری وا دەتوانێ...
باوەشی تۆ پڕکاتەوە

***

سنووری خۆشەویستی

١٩٨٦/١٢/٢٧

هاتم... بەو نیازە سنووری خۆشەویستیت دەست نیشان کەم
سنوور هێڵە یا بازنەیە، ئەمیش دنیای ماتریاڵە
ئەم دنیایە و هەرچی تیایە...
لە گەردوونی جوانی تۆدا وەکو خاڵێکی بێ باڵە
خۆشەویستیی منیش بۆ تۆ لە جوانیتا خۆی بینیوە
کە ڕووم کردە چاوی شیعریش وەنەوزێکی گرتە خۆی و
وتی ئەم کالاّ نەخشینە، منیش بۆ خۆم نەم چنیوە
بۆیە دەڵێم خۆم نازانم کە خۆم چەندم تۆ خۆش دەوێ
دەڵێن گوایا تۆ فەرمووتە... تا ئەو ڕادەی خۆم بمەوێ!
ئاخر، ڕادەیش هەر سنوورە، بۆ بەدرۆم دەخەیتەوە؟!
ئەینا دەبم بەحەلاج و دەڵێم تۆ وای لە(ذات)م دا
ئەگەر دڵم نەدەیتەوە
درەختی باخی سینەتە ئەندێشەی من، سەرکوت دەبێ...
یەخەی باخت نەکەیتەوە
ویستیان بۆ پەند ئەم کێشەیە بدەن بەسەر هەرکێوێکا
کێو دانەوی
بوو بەکێڵگە و بانەزەوی!

هەر جەستەی من ئەو کێوەیە ئاگری تۆی لێ هەڵکرێ
دەستە چیلەی هەڵگیرساوی بدات بەگشت ئەوین دارێ
دەنگوباسی مەشخەڵی تۆی لێوە بگاتە گشت شارێ
زارم وەکو داربەڕوویەک لە دوای بەهاری خۆش باران
شۆکە و گەزۆی لێ ببارێ
من بۆ خەندەی سەرلێوی تۆ هەزار ئایەت لەبەردەکەم
هەر بەنیگای سەرپێیەک هەزار کولاە لەسەر دەکەم
کێ لە دەرگای دڵم دەدا من دڵی خۆم قەت داناخەم
جێ نەزەرگەی تەجەللاتە
بەیانیان تۆی لێ هەڵدێ و ئێوارانیش ڕۆژاواتە
ئەی تیۆری بەڵگەنەویست، دروشمی سەرزاری منی
وەکو ڕاستییەک سەلماوە...
جوانی وەک تۆ یاری منی
ئەی یارەکەم، من ئالاّتم، پیرەمەگرون سارییەمە
پیرەمەگروون... دڵدارەکان بەختی لەسەر دەگرنەوە
شیعری منیش نەخشەیەکە
ئازادی خوا قەوڵی لەسەر دەبڕنەوە
هەژاری ئەم شارەخەمەیش کاتی ئازاری برسێتیش
وەکو نانی تازەتەنوور، دەستی عەرزەت بۆ تۆ دەبەن
ئەو ڕوانگەیت کە تەماشای گشت باوەڕ و ئاینێکت
لێوە دەکەن
منیش کە دێم بۆ دەربارت بۆ یەک قومی خومارشکێن
دیوانەکان هەموو لەوێن
تومەز ئەوان لە مێژەوە مەستی شەرابەکەی شەوێن!

***

ئێوارە ماچ

١٩٨٧/١/٨

ئیوارەیە و ئەوا ئاسۆ...
داوێنی خۆر ڕادەکیشێ
تاڵێکی دی لە عومری من نەدیوییەک هەڵی دەکات
کێ دەزانێ ئەم ڕێکەوتە چۆنی هێنام، چۆنم دەبات؟!

چاوەڕێتم.. ئەی شێتۆکە، هەتا شەو دانەهاتووە
هەتا ئاسۆ نەخنکاوە
لەسەرکەلی ئەو شەیتانەت وەرە خوارێ
هەناسەیەکم تیاماوە
درەنگ وەختە، دڵ تۆراندن زۆر خراپە
نەکەی دڵم بتۆرێنی
خۆ تۆ عومرێکت دۆڕاندم، ئەم هەناسەش نەدۆڕێنی
وەرە پەیمانێ ببەستین...
تۆ بمدەرە بەر تیلەی چاو
منیش هەموو تیرەکانت دەگرمەوە
دەیانخەمە ناو ناخی دڵ
شەیتانی خۆت بەلەعنەت کە و
منیش هەموو شیعرەکانم لەرێگەتا دەکەم بەگوڵ
لێوت بێنە من چامەیەک ماچی لەسەر دەنووسم و
سۆزی عومرێکی تیا دەڵێم
ئەمجارەیان دەخیلت بم نەکەی کۆسپێ بخەیتەرێم
کە دڵۆپی ماچەکانم بارینە سەرلێوی ئاڵت
دەگاتە چێژ و هەناوت تینی شیعری ئەم دێوانە
باوەڕ بکە لەوانەیە ئاسۆ یەکاڵا بێتەوە و
تەخت بێ ئەو کێوانە
***

شتێکە و دەیڵێم

١٩٨٧/١/٢٢

منیش وەک تۆ سەرم گەرمە
بەڵام دڵم خنجەرێکە و لە کێلانا دەست بەسەرە
کەچی وەهایش چاو لە دەرە
تۆ نازانی سەری گەرمی بێ دڵی وا
لەم ڕۆژەدا کەم هونەرە
سەری بێ دڵ لەم دنیایە بێ خەبەرە
- با، من و تۆ سەرمان بکەین بەناو یەکا
چونکە ژیان دووسەرییە،

چونکە ژیان ئەم بەرەیە و ئەو بەرەیە-
نا... نا، هەریەک سەرەو یەک سەر و بەس
لە دڵەوە دێتە دەرێ
بۆچ نەیەوێ هەرچی خۆشی و تەما هەیە
لە بوخچەی نێ و بۆ خۆی بەرێ؟!
خۆ دڵی من خنجەرێکە و بەزووخاوی ئەم ڕۆژگارە ئاودراوە
لەناو کێلانی ناخمدا، مشت و ماڵێ واکراوە
وەکوو چاوی بکرێتەوە دەوروبەری خۆی ببینێ
دەبێ بەمەل
دەبێ بەتیر
دەبێ بەژیر
بەحەکیمی قسەڕەوا
دەبێ بەزاوای شۆڕەسوار لەناو پەردەی سووری شەوا.
دڵی من زۆر گەرمترە لەسەری تۆ
خنجەرێکە تازە ساوە و کۆنە کوورە
مەنزڵێکە زۆر نزیکە و ئێجگار دوورە
شاعیرێکە زۆر ئاسایی و زۆر مەغروورە
چامەیەکی ستوونییە و پەخشانێکی بێ سنوورە
کوانێ سەری گەرمت بێنە بەدڵی خۆم دەیبڕمەوە
دەیخەمە ناو کێلانەکەی
شانەی دەکەم بەژانەکەی
ئەمجا دەبێ بەخنجەرێ
ئەگەر سەری زۆردار نەبا، دەبا سەری خۆمان بەرێ
***
بەبۆنەی تۆپبارانی شارەوە:

١٩٨٧/٢/٣

قۆڵ

(١٦ی یەکی ٨٧)ە، چلەی زستان
چلەی زستان بەفری لەخۆ نەگرتووە
تێن و تاوێکی هێمنی کرد بەشارا

کۆڕێ گیرا... چلەی کۆچی «کامەران» بوو
شیعر هەمووی هەر گریان بوو
وتار هەمووی هەر ماتەم بوو
لە دەروونی هەمووماندا هەر وشەیەک سەری دەکرد
زۆر و کەمی هەمووی خەم بوو
(١٧ی یەکی ٨٧)ە، نیوەڕۆیە...
ئەی داخەکەم... داربەڕووی شیعر ئەمڕۆ ئەم شارە بێ تۆیە
تۆ پێم ناڵێی مردن ئامانجە یا هۆیە؟
بۆ مەرگ بژین یا بەقوربانی ژیانی کوردانە بین؟
یا بەقوربانی هەڵوێستی منداڵێکی مەردانە بین؟
بم بم بم م م م ... ...م
ئەوە چییە منداڵینە؟
ئەوە چییە کۆترەشینکە بێ باڵەکان؟
ئاگر بارانە وە (ئەلی) منداڵەکان!
عەجەم... عەجەم
(پاشای بەبە) وا عەجەم هات بەسواریی تۆپی ئاگردار
بە -ئیللەللا- نادر شایە
قەلاچۆلان چۆڵوهۆڵە...
ئەمجارەیان لەناو دڵی (مەڵکەندی)دا ئاگری سوور دەنێتەوە(١)
لە بەردەمی- مەولانا- دا «شێخ فاتیح»ێ دەتوێتەوە(٢)
مەتافی کەعبەی شاعیران ڕاگوزەری داخراوە
ئەی مەیدانی جریدبازی؟
باسی مەکەن. لەوێ منداڵ سەربڕاوە
بە -ئیللەللا- ئەم ئاگرە بۆنی ئەو داخەی پێوەیە...
پاشای بەبە کە تۆ خنجەرت هەڵکێشا: وتت نەیەن
هەنگاو مەنێن بەرەو سنوور
لووتکەی شاخێک ببڕنەوە، شیوەکانمان دەبنە تەنوور
* پیرەمێردێکی لادێیی وتی: ڕۆڵە
ئەمجارەیان پێنج مەزەوە

(١) مەڵکەندی- یەکێک لە گەڕەکە کۆنەکانی شاری سلێمانییە.
(٢) شێخ فاتیح- کرێکارێکی قەرەداخی بوو لەبەر خانەقا بەتۆپی عەجەم شەهیدکرا.

ئەمجارەیان هەر غەزەوە
حاجییەکی سەر لێ شێواو وتی:
وەڵڵا ئێمەیش هەموو موسوڵمانین
ئەم بمبە کوێی گرتەوە؟... چۆن بزانین؟
ئێستگە دەڵێ: تۆپی دوورهاوێژی ئێمە
ڕووی ئاگری لە تەئسیساتی سەنئەتی و نیزامییە!
- چاویان کوێربێ... ئەم قسەشیان نەفامییە-
ڕووی بێزاریم لە گەنجەوی... نظامییە
لە - سەعدییە لە حافظە
لە کەلیمی بێ کەلام و لە خەیامی بێ خێوەت و لە جامییە-
دروێنەی مەرگ لە شاری خەم ئەمڕۆ وەها!
سبەی وەها:
دووسبەینێیش هەر وەهایە
ئەم غەزەوە چ داخێکی لە دڵدایە؟
هەموو ماڵێک لەم شارەدا هەر ماڵەکەی-(عارف بەگ)ە و(٣)
دەنگوباسی ئەوی تیایە
ئەی سێ سبەی، ئەی چوار سبەی
ئاخۆ سبەی دەگاتە چەند؟!
ئەی زەمانی ئاگری سوور لەدوای (بەبە) بەرەو
(پاشاکوێرە)ش دەبەن؟
کە حوجرەکەی (نالی) سووتا...
مەزاری (خانی)ش پڕی دەبێ لە ڕمووزن
چونکە چارەی نالی و خانی لەلای دوژمن لەیەک دەچن
هۆ... فەرزالی(٤)
نە فەجر ما، نە لەیالی
ژنێک وتی: ئەمڕۆ ٣٦ ماڵ دەگەڕێم
پێخوێیێک قوڕ دەگرمەوە
هەتا دەمرم ئەی شاری خەم نابێ فرمێسک بسڕمەوە
پیاوێک وتی: مزگەوت نەما من فاتیحەی تیا نەخوێنم

(٣) ماڵی عارف بەگ- ئەو ماڵەیە بەر تۆپ بارانی ئینگلیز کەوت لە کاتی شۆڕشی شێخ محموودا.
(٤) فەرزالی- ناوێکی ئێرانییە.

چاک وەهایە لە ڕێی (سەیوان) خۆم بڕوێنم
بۆ پێشوازیی تەرم و تارا
کە کشومات دێن بەشارا
– جیهان ئێوە کەڕوکاسن؟
هیچ نابینن، کەس ناناسن؟
ئەم مەرگانە هەر هەموویان نارەوان و سەپێنراون
هۆ... فەرزالی و هەر کەسی تر
باوەڕ بەکەوچکی شمشێر دەکرێتە ناو گەرووەوە
بەڵام هەرگیز هەزم نابێ
ئەو مرۆڤەی بەخەونی وا خۆی گێژ دەکا
زێرابێکە... کام زێرابە؟
ئەو زێرابەی کە پیسایی تیا ترشابێ!
ئەی فەرزالی و هەر کەسی تر ... من بێ چەکم
لە ڕیکابی ئەم چەرخەدا بێ خواستی خۆم من پاش تەکم...
وا... ئەو گۆزەم هەرچی قەزای دیزە هەیە ئەم دیوەودیو
بەسەر منا دێتە خوارێ
پەنا بەرم بۆ چ شارێ؟!
من بێ چەکم
من بێ تەکم
با ڕووبکەینە (مامە یارە)(٥)
تەپڵ لێدەین بۆ سوارەکان
تۆپی عەجەم هەر دوورهاوێژە
قسەی عەجەم هەر کاوێژە
خنجەری ناو کێلانەکان زاخاو بدەن
بەرەو مەرزی مەرگ و ژیان ئەسپەشێ کانتان تاوبدەن
با... ڕووبکەینە دەریای (مەحوی)
خۆ وڵاتی بەبە ئەمڕۆش وەک دڵی تۆ ئاشیفتەیە
خوێن دەچکێنێ

(٥) (مامەیارە) دەڵێن سوارێکە لە دوانزەسوارەی مەریوان.

ئەمڕۆ بۆپەندی ڕۆژگاریش کاڵەک بەئەژنۆ دەشکێنێ
٢٧ ساڵەکەی (بێکەس) لەنوێ لەبەر دەکاتەوە
-کەسێ ئەگەر خۆی بناسێ هەر ئەو گرەو دەباتەوە-
(گۆران)... ئەمڕۆ هەر ئاشی مەرگ لە گەڕدایە
جادە چۆڵ و بێ سێبەربوو
ئەو نازارەی کە لە عاباوە پێچراوە...
بووکە سوورەی چلەی شوومی بێ تۆفانە
پەردە... وێرانەی سەیوانە
هۆ (شێخ ڕەزا).. ئەو شارەی وا تۆ مەربوتی خاکی ئەو بووی
ئاگر بارانی لەسەرە
بۆ چ (کاک ئەحمەد) بێ خەبەرە؟...
دەمی گورگی لی ببەستێ و تۆیش شمشێری زمان کوانێ؟
کام تێکۆشەر شمشێری تۆ بەخنجەری خۆی نازانێ؟!
ئەی شارەکەم
شاری خەم و ئازارەکەم
ئەگەر مام و نەبووم بەخۆڵ
لەسەر سنوری شیعری تۆ شێخ ڕەزام و دەبم بەقۆڵ
تۆیش دەمێنی، ئەم ڕەشەباش دەبڕێتەوە...
دڵنیابە، بە -ئیللەڵا- دەرگا لەسەر نەورۆزی خۆش دەکرێتەوە
منیش قۆڵم لەو ڕێگایە
چەکی شیعرم لە شانایە

***

ئۆپەرێت

ئەم ئۆپەرێتە بۆ ئەڵقەکانی نمایشی (گوڵاڵە) دانرا کە لە تەلەفزیۆنەوە پێشکەشکرا، مامۆستا (صلاح ڕەووف) ئاوازی بۆ دانا.

١- وەستا... وەستا... کێ وەستایە؟
کێ بازنی ئاڵتوونینی لە دەستایە؟
وا خەڵکی شار بازهەڵ ئەدەن...
وەستا باشی بدۆزنەوە
بۆ ئەم ئامانجە پیرۆزە

هەموو هەوڵ و تەقەلایەک دەقۆزنەوە
وەستا... وەستا... کێ وەستایە؟
کێ هێزێکی نەبەزیوی لە مستایە؟
کێ دەزانێ دیوار بکا و چین هەڵسێنێ؟
کێ دەزانێ جێ دەستی خۆی بنەخشێنێ؟
کێ دەزانێ لەناو گێژاوی ژیاندا مەلەوان بێ؟
دەریاوان بێ؟
ئەو گەوهەرەی کە مەبەستە دەری بێنێ؟
کەشتی بەرەو کەنار بەرێ
لەجێی خۆیدا بلێ ئەرێ
لەجێی خۆیدا بلێ نەرێ
٢-وەستا جوانرۆ... گوڵاڵە گەوهەری تۆیە؟
گوڵاڵە بەرهەمی ڕەنجی خەڵکی ئەم شارە گەورەیە
گوڵاڵە بارانی خۆشی پایزان و سەرپەڵەیە
سا تێبگە خۆپەرستیت لەم ئاستەدا زۆر هەڵەیە
وەستا جوانرۆ کەس مەکوژە
وەستا جوانرۆ مەیدان پانە
کێ دەتوانێ با خۆی هەڵکا ئەم مەیدانە بۆ گشتمانە
وەستا جوانڕۆ بام گوڵاڵەش خۆری تۆ بێ
بێ گومانبە کاتێ هەڵدێ، ئەم شارە گشت دەگرێتەوە
لە ڕووناکیی چاوەکانیا لەناو کۆڕی عاشقاندا
پێکی ئەوین دەخورێتەوە
وەستا جوانڕۆ... وا خەڵکی شار...
تێگەیشتوون، ئەم ڕۆژگارە بێ ئامانە
دووبەرەکی یەک مەبەستیش
ئاگر و خوێی ناو زامانە
وەستا جوانڕۆ وەستا هورمز
گوڵاڵە بەرهەمی شارە
لەناو ناکۆکی ئێوەدا بێ گومانین
ئەویش ئەمڕۆ هەر خەمبارە
ئێمە خەڵکی ئەم شارەین و ئێوەش گوایا وەستای شارن!

ئێمە مەبەست و ئامانجین، ئەگەر بەڕاستی دڵدارن؟
ئەم شارەمان ئەو باخەیە گوڵاڵەی تیا پشکووتووە
خەڵکی دەڵێن: وەستاکانیش
ڕێیان بەم هەستە بردووە!!
وەستا جوانڕۆ، وەستا هورمز...
قەڵاکەمان بەرزکەنەوە
ئەوسا وەڵامی پرسیاری دەردی دڵتان بدەنەوە

***

بەبۆنەی چلەی ماتەمینیی- کامەران موکری شاعیرەوە

بۆ داربەڕووی شیعر

١٩٨٦/١٢/١٥

داربەڕوویەک کە ئاگری تێ بەردەبێ..
یەکسەر کوڕنووش نابا بۆ گڕ
یەکسەر نابێ بەخۆڵەمێش
کەتینی گڕ دەگات بەڕەگ، گڵمتک و خۆڵ دەچن بەقوڕگی شاڵاوا
نێڵەنێڵی کڵپەی ئاگر دەدەن بەچاوی گەرداوا
ئیتر بۆیە هەر ئەو ڕۆژەی -باوەنۆئێل-ی نەورۆزێ لە کەلەوە دێتەخوارێ
سووتەمەرۆ دەبێ بەخەڵفی نۆبەهار
بارانیشی لێ دەبارێ
* ئەی (کامەران) ئەی داربەڕوو
هەرچۆنی بێ و هەرچی بڵێن...
ئاگر بڕی باوەڕی خۆت چەند شاڵاوی کوژانەوە!
سوێراوی چەن ڕۆژی عومرت دەکرد بەپارووی نانەوە؟!
بەرگی چەند مەینەتی سەختت کرد بەچڵی زستانەوە؟!
خەڵفی دارستانی شیعرت بەلای ڕاستی هیچ هێزێکا نەشکانەوە
هەر ئازادی خەونی گەورەی کامەران بوو
تف لە ڕووخساری چەپگەردی ئەم ڕۆژگارە
کەی تۆ ڕۆژێ بەکامی خۆت بەیانیت بردە ئێوارە؟!
ئەگەر نازناوی کامەران، ڕێی لە بانگم نەگرتایە
کاکە حەمە... دەموت باوە خەمەی کوردی
بەڵێ دەموت تۆ داربەڕووی پیرەمەگروون و هەڵگوردی

وا خەمی تۆ دەگرمە دڵ، وا خەمی تۆ دەنێمە دڵ
لەناو چەپکێ یادی تۆدا...
وەکو شیعرێ دەبم بە گوڵ
ئەی ڕەوتەنیی ئەم ڕێگایە، گەیشتیتە هەواری مەرگ
هەوارگەیش گردی سەیوانە
– سەیوان ئاسۆی ئەم شارەیە
سەیوان کەعبەی بێ سادنە
بێ خادیمە، بێ دڵسۆزە
ئەی داخەکەم چەتری سەیوان گەردەلوول و تەپ و تۆزە!
لە بیرت دێ لەسەر گڵکۆی (فائق بێکەس) چۆن نرکانت؟
ئەو ڕۆژە تۆ تەپڵژەنی لەشکری ڕێی ئازادی بووی
ئەو ڕۆژە تۆ گۆیندەبووی هەڵکەوتبووی
ئەو ڕۆژە تۆ سوارچاکێ بووی تێ نەگلابووی، نەکەوتبووی
ئەو ڕۆژە تۆ گرکانێکی تەقیوەبووی
گڕی سۆزت دەگەیشتە تەختی بەرزی زاتی خوا
وەکو نووری حەقیقەتێ جێی خۆی گرت و لەوێ ڕووا
تۆ لێرەوە شیعرت دەنارد بۆ جەمیلە
دەمی ئاژانسی ئەم دنیاش لە باسی تۆ
هەموو چووبوونە کلیلە
لەو ڕۆژەوە ئاژانسەکان دەعەجانی کەڕولاڵن
لە ئەحواڵی ئێمەمانان، دەبەنگێکی بێ هەواڵن
لەناو کولانەی درۆدا، شەمشەمەکوێرەی بێ باڵن
* ڕۆژگار هات و ڕۆژگار ڕۆیی
ڕۆژگار بوو بەخەونی شەوی
کێ سەرکەوت و کێ دانەوی؟!
گوایا دەڵێن چەپگەردی ڕۆژ، تۆی لە خۆیدا پێچایەوە!
خەڵکە داوای ئینساف دەکەم...
بەستەڵەکی ڕێی ئاواتی ئەم شاعیرە لەبەرچی هەرنەکرایەوە؟!
کامەرانیش وەکو ئێمە مرۆڤێ بوو
مرۆڤ جەستە و بیر و هێزە
کردەی مرۆڤ یەک ڕەوت نییە

ڕێگەی ژیان یەکسان نییە
باسکردنی شاعیری وا بۆ هەموو کەس ئاسان نییە
ئەو مەینەتەی لەسەر چاوی شیعری –حەمە– بوو بەوەنەوز
بیخەنە سەرچاوی شەتێ
هاوار دەکات: چاوم کوێربوو، خەڵکینە توخوا مۆڵەتێ!
سەیوان مۆڵەتی شاعیرە؟!
ئارامگەمان هەر مەزارە؟
وا لەم گردە بێ نازەدا –کامەران–ی شاعیری کورد
مامی–کەژاڵ و بەهارە–
چۆن ئازادی دەردی تۆ بوو...
دەبا منیش بەو دەردەبم
منیش وەک تۆ بەقوربانی ئەم خاکەبم
ئەم بەردەبم

***

نامەی خەونێک و خەمێک*

١٩٨٧/٧/٩

١– بۆچی نیگای چاوەکانت گرتە دڵم؟...
ژیلەمۆ بوو گەشانتەوە
خۆ من داوام لێ نەکردی
خۆ من پەیم پێ نەبردی
بووم بەکوڕێکی هەرزەکار دەستم گرتی
قسەی خۆشم بۆ ئەکردی
وام دەزانی هەژدە ساڵم
کە شیعرم دا لە ڕوومەتت، وتم نەخێر، من مناڵم
ئیتر ویستم پەل بکوتم بۆ گەردنی بەرز و وازت
بۆ ناو سینەی پڕ لە ڕازت
پەل بکوتم... من مناڵم ئەی هاودەمان
ڕێ لە منداڵ چۆن دەگیرێ دەمیش بەرێ بۆ گۆی مەمان؟!!
٢– لەم شارەدا

* ئەم چامەیە هونەرمەندی بەهرەدار (انور قەرەداخی) کردوویە بەگۆراڵ.

ئا لەم دۆخ و لەم بارەدا
دەرفەت نەبوو... دەمێ بنێمە سەر دەمت
هەڵیمژم بۆنی خەمت
تۆ وات دەویست، من وام دەویست
کەچی ئەنجام نەخواستی من، نەخواستی تۆ ... هیچی نەبیست
٣- سەد ڕۆژە من لە دووت وێڵم
سەد ڕۆژە من هەر ئەم خەونە دەبینم و نایێتە دی
تارماییە نایابەکە لە کوێ دەژیت؟
ئێستە لە کوێی بۆکوێ دەچیت؟
ئەی هاوارە لە ناخمدا چ ئاگرێکت نایەوە؟!
چۆن دەرگایەک کرایەوە؟!
لە مەجلیسی خەمەکانما... چ تاڵاوێ خواریەوە؟!
٤- چیای بڵند، بمناسەوە
هەر بۆ تۆیە ئەم نامەیە
شیعری وەها...
(اناالحق)ی ئەم دەروێشە کەم فامەیە
ئەم دەستەیە، ئەم خامەیە
ئەگەر ڕۆژێ بتبینمەوە...
هەر ئارەقی چاڵی تینەت...
شیفا بەخشی ئەم زامەیە

***

بۆ گۆرانی

١٩٨٧/٣/٢٨

چیا خان

دڵم شێتە هەڵی برە بەرەو قەڵای سەختت چیا
با تێ بگا، بەختی باش بوو لەگەڵ تۆدا ساتێک ژیا
چیای سەخت و لووتکە بڵند هۆشم هەروا بەلاتەوە
بڵێی سۆزی ئەم شیعرەی من دەرگای دڵت بکاتەوە؟
کفرنابێ منی تینوو، بۆنی باخت بخۆمەوە
لەبەر تاڤگەی چاوی تۆدا دەردی دڵم بشۆمەوە

دەم و لەفزە شیرینەکەت وەکو خۆزگە بگرمە دڵ
هەتا وەکو هەردوو گۆنات دەکرێمەوە و دەبم بەگوڵ
شیلەی ئاونگی لێوی تۆ دەکەم بەپێکی گشت ژەمێ
لە شیعر و گیان و ئاواتم، چیت گەرەکە تا بتدەمێ

***

چیرۆکێ لە هەندەرانەوە

لە جەنگی دووەمی جیهانیدا نازییەکان چوونە (گریک) بەیارمەتی هەندێ لە خۆفرۆشی ناوخۆ هێرشیان بردەسەر گوندێ، ئەم ڕووداوە لەوێ ڕووی دا:

«مەمەد» پێشی دێز کەوتووە
بەرەو گوندی بناری شاخ
فرمان وایە کاول کرێ
شوێنەواری تیا نەمێنێ
هەتاکو دێز چەک بەدەست بێ
تەنانەت نابێ مێروولەش دەنکێ گەنمی تیا بچێنێ
مەمەد خۆی لێ هەڵکردبوو...
کلاو بۆریی لەسەر نابوو
لەناو قەپی ئامێرێکدا... لەسەر سەربانێ نیشتەوە
مەمەد چی بوو بەرپشتەوە؟
مەمەد نەکەی کورە مەمەد،
ئەوە چییە بەرووتەوە؟
ئەوە چییە بەشانتەوە؟
چی کراوە بەنانتەوە؟
مەمەد پێشی دێزکەوتووە... مەمەد نەی بیست
وێژدان دەستی بۆ ڕاکێشا، مەمەد نەی ویست
لە تەپمانێکی لاماڵدا چەپەر سووتا
مەمەد وەکو سەگی خوێڕی بۆی هەڵتووتا
خرتەقەڵێ کە جێمابوو
وەکو مێژوونووسی گەجەر لەپێش دەمی کارەساتا
گێژ و حۆل و تیرامابوو
نیگای چاوی بڕیە مەمەد
بەڵێ مەمەد هەڵتووتاوە

دەڵێی پووشێ نەسووتاوە
مەمەد وەها خلیسکاوە
ماڵی باوکیشی بسووتێ
هەروەک ئێستە هەڵدەتووتێ!
مەمەد بەشی هەڵتووتانە
چونکە چەکی شۆڕبوونەوەی لەسەر شانە
مەمەد ناوشانی زۆر پانە... کەری بارە
مەمەد دوێنێ چاوی لێ بوو ناوی باب و داکیان نووسی
لەگەڵ ناونووسی ئاوارە
قەل قیرانی ... مەمەد سمێڵی لێ بادا
لە سەربانێ هاتەخوارێ..
– وا ئامێرهات... وا ئاگر هات
ئەم گەرداوە وەها بڕوات... مسۆگەرە
کە ئەم قەلەم لە کیس دەدات–
خرتەقەلی لەبن دەست گرت...
قەلەزانی دەیگوێزنەوە، خۆی ڕاپسکان
سەعاتەکەی دەستی شکان
مەمەد چەکی شۆڕبوونەوەی لە شانابوو
بەلاقەدیا تەکەی دەهات
پڕ لە فیشەک لەسەر پێ بوو
قەرەوڵی پەناگوێ بوو
قەل خۆی نەدا بەدەستەوە
بۆ بەربوونی پەلی کوتا
بەلەپێتکەی چەکی مەمەی هێنایەوە
لەناو مێشکی مەمە دێزدا گرکانێ دەنگی دایەوە
– هەموو وەختێ وەختی خوایە... ئەم حەلەبوو
مێشکی مەمەد تێکەڵاوی ڕیقنە و ڕیخی ئەو قەلەبوور–
قەل بۆی دەرچوو، گوندیش سووتا
کە خەبەریش گەیشتەوە...
باوکی مەمەد هەر هەڵتووتا!

***

یوسف و زلێخایەکی تر

١٩٨٧/٨/٢

ئەم بیرە خۆم تێی نەکەوتووم
کاروانییەک دۆڵچەی داهێشت بۆ ئاوی سارد...
سەردەکەوم دێمەدەرێ
بەدوایەوەم بۆ کوێم بەرێ
یاخوا بمباتە بازاڕ و زۆلەیخایەک بێ و بمکڕێ
لەبەر دەستیا ئەڵقە لە گوێم
ئەو لە کوێ بێ منیش لەوێم
دەبێ ڕۆژێ لەناخیدا ببمە خورپە
چاوی عیشقی بکرێتەوە
بەتەمابێ لەمنەوە وەڵامیشی بدرێتەوە
لەناو ژوورەکەی «عەزیز»دا
وەکو کەروێشک دەستەمۆم کا
ڕێگەبەستی هاتوچۆم کا
من خۆم دەگرم تا ئەو ساتەی هەموو شتێک لەبیر دەکات
وەکو تاڤگەی بەر سێبەرێ
گیانی خوێنم بۆ هەڵدەخات
بتی ژوورسەری لادەبات
من ئەوکاتە دێم بەچۆکا... ئەڵقە لە گوێی بێ خەبەرم
خواستی خانم لەسەر سەرم
ئەم دنیایە و هەرچی تیایە
هەمووی ببێ بەعەزیز و هەموو ببنە شمشێر و دار
من لە دۆزەخ دەرهاتووم و دەمم ناوەتە کەوسەریش
کەی ڕەوایە دەرم بکەن...
بۆ بمکوژن خوای کردگار؟!

***

منی تەواو

١٩٨٧/٨/١

وتی... هاتووم ناخی دڵت بپشکنم!
ئەی تۆ ڕێگەم نیشان نادەی؟
کەسێک وتی:
– ئەی نابینی زامەکانی جەستەی هەموو
وەکو دەرگان... لەسەرپشتن
فەرموو بڕۆرە ژوورەوە...
قۆڵێک نییە ڕێت لێ بگرێ
ئەوی لە زام خۆی هەڵکێشێ قۆڵی ناوێ
دەبێ حیسابت بتەوبێ بۆ گواستنەوەی گشت هەنگاوێ
فەرموو پسپۆڕ... ئەوە دەرگای لەسەرپشت و
ئەوەش ڕێگا
دوای پشکنین ئەنجام چی بوو، بێ پێم بڵێ؟–
ئاخۆ دڵی دەپشکنرێ وەک گشت دڵێ؟–
دوای برینی دەرەی زام و سەختی شیعر و
هەرەسی خەم...
وەرای دڵمی دۆزییەوە، بۆی نەکراوە
گرەوێکی لێ بوو بەمەرج، بۆی نەبراوە
هێدی هێدی خۆی و هەموو ڕاو بۆ چوونی
گەڕانەوە
وەک دوادوایی بڕانەوە
نەیان زانی زامەکانم پێش ئەوانیش...
ویستیان دڵم بکەنەوە
لە دەرباری پاشای هیوای کەللە زلما
باری خەمم بخەنەوە
وەلێ هەیهات... نە پسپۆڕ و نە زام و خەم
کەی دەگەنە ئا ئەو پایەی من بناسن؟
من تەواوم... شوێن و کاتم لانەماوە
من تەواوم... تاجی شیعرم لەسەر ناوە
ئێستە وجوود هەمووی منەو

منیش هەموو ئەم وجوودەم نۆش کردووە
بەرەو کازیوەی خولوودیش...
ڕچەم بۆ خۆر خۆش کردووە
***

بۆ گۆرانی

مامۆستا (صلاح رەووف) ئاوازی بۆ ئەم هۆنراوەیە داناوە و هونەرمەندی لاو (عدنان کریم) پێشکەشی دەکات.

ئازیزەکەم کەی دێیتەوە
ئەم تەلیسمە بکەیتەوە؟
بۆ چاوانی تۆ شەیدام و چارم نییە
ئەگەر دڵداری تۆ نەبم کارم چییە؟
ئەوین داران وا دەردی دڵ سەربارمە
بەرەو لای کێ پەنابەرم؟!
وا مەزانن بێ خەبەرم!...
من عاشقی ستەم دیدەم چاوم لە مەیلی یارمە
یارم خۆی خاوەنی ڕێگە و توێشووی ڕێیە
یارم کلیلی دەروازەی دڵمی پێیە
جامی ئەوین هاتا تاڵ بێ ئەوسا خۆشە، دەخورێتەوە
دەمی بەسراوی زاهدیش بۆ ماچی لێو دەکرێتەوە
ئازیزەکەم کەی دێتەوە
ئەم تەلیسمە بکەیتەوە؟
نەڵێی شاعیری شەیدایە و باری نییە
شاعیر ئەگەر عیشقی نەبێ زاری نییە!
***

عیشقی ڕاستیی

١٩٨٧/٨/٢٥

ئەو خەمەی تۆ پێم دەبەخشی کەم کەمە
ماکی خوێن و ناو کرۆکی پێشەمە(١)
بەو هیوایەم تۆ دریغیم لێ نەکەی
بەخششی تۆ کەس نەدارە و من هەمە
ئەم خەڵاتەت هەر بمێنێ بەردەوام
حەیفە خەڵکی پێم بڵێن خۆی بێ خەمە
پێکی هەرکەس پوخت و پڕبێ چاترە...
ئەو ژەمەی گەر بێ خەمێ بێ کەی ژەمە؟!
من کە چوومە کۆڕی یاران وا دەڵێم
عیشقی ڕاستیی جوانە چەمکی سەردەمە
خۆشەویستیت هێندە خۆشە. چاوی من
هەرکەدابێ، وا دەزانن دووشەمە
ئەو ڕەقیبەی مافی ژینی پێ نییە
ئێستە بۆچی داخ و دەردی عالەمە؟!
کەی خەمی تۆ بێ خەمی کرد؟... پێم بڵێ
خەڵکە بڕوای پێ مەکەن ئەم هەمهەمە
گەشتێ ناکەی تا بزانیت حاڵی من؟
سۆزی گەرمم خۆی نیگاری شێوەمە
بێ و دەروونی مۆزەخانەم تەی بکە
کۆی عەزابی عاشقانم لا جەمە
هەر نەیارێک باری سەختم خڕ دەکا
چاوەڕوانی ڕیشی پۆش و پەمبەمە(٢)
نەگبەتیمە یاری خۆم لێ زیزبێ
ئێستە باوە گشت خەمی من بۆ ئەمە
چوومە مەیخانە وتم مەی نۆشەکەم
خەستە کەوتم وایە شێرەوای لەمە

(١) ناوکرۆک: ناوی شت، لب، پێشە: ئێسک.
(٢) پەمبە: پەموو، لۆکە واتە سپی یا چەرموو.

دوێنێ هات و تێی ڕوانیم پێی وتن
ترسی ناوێت فێری بۆنی پەرچەمە
زۆردەمێکە چاوەڕوانی ئەم هەڵەم
هاتنی تۆ گشت سەعاتێ تاسەمە
بازی مەرگە دێت بەسەرما تۆزەکا
باش دەزانیت ئان و ساتی ئەڵهەمە(٣)
قیبلەکەم تۆی خاڵی لالێو ئەسوەدە
گەردی ڕێگەی هاتوچۆی تۆ زەمزەمە
حەیفە شەیتان پێشی چاوم لێڵ بکا
سەلب و ڕسوام دەم نەنێیتە ئەم دەمە
یاری خۆم قەرزی لەلایە و نازەکا
مژدەبێ لێم وادەمیدا، وادەمە

***

گیانەکەم

١٩٨٧/٩/٣

لە گیانەکەم- پەیڤێکی تر، جوانتر، خۆشتر گەر ببوایە
منیش تۆم پێ بانگ کردایە
ئاخۆ بەس بوو؟!
یا ئەو پەیڤەش بۆ بانگی تۆ هێشتا کەمە و جێ ناگرێ،
کۆرپەیەکە و پێ ناگرێ
هۆ... گیانەکەم چۆنت بانگ کەم
کە تۆ تیلەی چاوەکانت بگریتە من بۆ پێکانم
بینە منەت لەسەر شانم
هۆ گیانەکەم...
با لە پێشدەم هەنگاوێکتا بەچۆکابێم، پێم لێ بنێی
من نامەوێ هەڵسمەوە هەتا دەمرم
ئەگەر ویستت ئەوا داوێنی تۆ دەگرم
هۆ گیانەکەم...
لە گیانەکەم... جوانتر نییە تۆی پێ بانگ کەم

(٣) ئەڵهە: لە ڕەگەزدا (ئەڵها)یە واتە سەرەمەگ.

کلیلی ڕازی شیعرم بێ، بۆ تۆی هەڵخەم
دوڕی دەریای عومانێ بێ، بۆ تۆی سەرخەم
گیانم بۆیە لا مەبەستە دەسکەلامە بۆ بانگی تۆ
چیم پێ دەڵێی، ئاخۆ بەکامە پێوانە من دەکێشی؟
کە کێشامت چیم پێ ییژی؟
– کەی من وتم دەم مەکەوە بۆ ئەم دەمە؟،
کەی من وتم ڕێگە مەبە و ڕوومەکەرە ئەم سەرچەمە؟
کەی من وتم... کەی من... وتم؟!.
دەست و قەڵەم، ئەی دڵ و دەم
پێویست ناکا هەڵەم بکەن... خۆم دەزانم
تەنها دەستم ڕەنگە بگاتە دامێنی
گەردی ڕێگەی بکەم بەسورمەی چاوانم
بەڵێنێکی بقۆزمەوە بیکەم بەماڵەباوانم
بلێیم ئۆخەی... ماڵەباوان گرتمیە خۆی جێی ناهێڵم
ئیتر ئەگەر ئەم زەمینەم پێ ببەخشن
بستێکیشی لێ ناکێڵم
چاو لە دوایم...
لە شوێن پێیا هەر چاوی من شەتڵی خۆزگەی تیا بچێنێ
با، بانگی من وەکو گزنگ بەیانیان
خەوی خۆشی لێ بسێنێ
لە ئاکامدا...
با، من ببم بەقوربانی و کە شیعریشم هاتە سووتان
تەنیا پەیڤی –گیانەکەم–ی تیابمێنێ
***

خەم و تەم

١٩٨٧/٩/١٦

لە ئێوارە بەهارانی قژی خاوتا خەم دەبینم
لە بەیانە بەهارانی چاوەکانتا تەم دەبینم
لە گوزەری هاتوچۆتا دەروێش وەلی و مەم دەبینم
لەناو باخی مەلوولیتا خاتوزین و شەم دەبینم
زۆر دەبینم، کەم دەبینم

خەم دەبینم، تەم دەبینم
بۆ پێم ناڵیی چی ڕووی داوە، تۆ چیت لە باوەش گرتووە؟
وەک تر بلێیم خوانەخواستە منی دڵدار چیم کردووە؟
ئەوا وتمان ئەمیش نازە و مەلوولیشت هەر جوانییە
کە پێی خەمیشت دادەنێی هەر باخچەیە و هەر کانییە
سوێندم بەجەرگی سووتاوم...
هەر لە بۆتەی عیشقی تۆدا دەتوێمەوە
ڕووبارێکم بەرەو هەرکوێ ڕاپێچم کەن
بەلای تۆدا دەشکێمەوە
لە دەربارتا ئەو شاعیرەم ئەوەی دەیلێیم نایلێیمەوە
بکرێرەوە، خەم و تەمت بدە بەبا... قوربانت بم
وەکو تاڵێکی پەرچەمت لەسەر گۆشەی چاوانت بم
***

بەرد بارین

١٩٨٧/٩/٢٩

لەبەر دەرگا..
وەکو ئێوارە پایزێک دانیشتبوو
–ئێوارە پایزێکی لێڵ–
دەفتەرێکی قەبارە زل هەموو کۆشی پڕکردبوو
ئاسۆ... و
ئاسمان و هاتوچۆ
بەبێ مەبەست فڕێی دابوونە ئەولاوە
پەڕەپەڕەی دەفتەرەکەی هەڵدەداوە
دەیدایە بەرلووت و چاوی
دەیدایە بەر یادی خاوی
– سوارچاکێکی پەک کەوتەیە...
جێ ئامبازی کۆن دەگەڕێ–
هۆنهۆن فرمێسک بەروومەتیا هاتە خوارێ
– کەمەردی وا بێتە گریان بێ گۆمانم بەردەبارێ!–
***

چەند کورتە شیعرێک

١٩٨٧/١٠/١٦

١- ماسی

گەورەت بچکۆلە و گەورەتر گەورەت دەخوات و دەڕوا
نازانێ دەشێ گەورەترینێ بێ و ئەویش بخوا
کەچی دەریاکان هەر جمەیان دێ
پۆل پۆل دەڕۆیت و پۆل پۆل دێیتەوە
مەرجی ژیانە دەبێ بمێنی ئەو ملەی ناوتە نەگەڕێیتەوە

٢- ژن

وتی: ژنەکە زۆر ناشیرینی، برۆ بەولاوە
جوانی لە لەشتا چەکەرەی نییە و بێ سەر و شوێنە
پەحا لە گەردوون، سروشت، کردگار
سەرم سووڕماوە
پێم نالێی ژیان بۆ ڕووخساری تۆی لە دامێن داوە؟!
وتی: بێ ئاگا... سەری بێ عەقڵ و
قسەی بێ باسی،
بۆچی نازانی وا پیاوێک هەیە کە خەم دەیگرێ
لەکۆشی منا جێگە خۆش دەکا بۆ سەری کاسی!

٣- تاوڵە

پوولم کوژراوە، مۆرە هەڵدەدەم مۆرەم بێ بارە
بەرامبەرەکەم خۆی هەڵدەکێشێ و زاری بەزارە
یاخوا کاری کەس بەمۆرە نەڕوا مۆرە بەدخووە
لە هەزار جارا جارێک بۆ داماو هەڵنەکەوتووە

٤- چامە

چەندێ هات و چوو، ساچەندی کێشا بەناو چاوانیا
وەیشوومەی خەیاڵ چۆن تەقییەوە لە کاسەی سەریا

فرمێسکی، هۆنهۆن سەری دەکرد و هەردەیوت بریا
چەند دەستی لەرزی، چەند لێوی کرۆشت، چەند بەکوڵ گریا
تا زەڕنەقووتەی چامەکەی هێلکەی پرۆژەی شکان
باڵی مەشکێنن، فێر دەبێ بفڕێ دوای هەزار تەکان
ئاڵتوونیش دەبێ لە کوورە بنرێ، کە دەرهات لە کان

٥- ڕۆمان

بیگێڕەرەوە چۆن بوو، چۆن ڕوویدا، چی بوو ئەنجامی
ئەی دارە گەورە بۆ لە بیرت چوو ساتی نەمامیی؟
حیکایەت دەڵێ: ساڵێ بەو عەیام درنجێک هەبوو
خەڵکی دەیان وت: ئەمە سابرێنە ئەو دەیوت پەزە
مێژوویان هێنا بیکەن بەحەکەم لەنێوانیانا
پێی دایە بەر پێی وەها نووچی برد هەڵنەسێتەوە
کە شیعریشی دی، وتی هەڵپەڕە لەسەر کێشی من
تەپڵ و دەفێک بە لە بارەگادا بۆ دەروێشی من
گرێی درامای بۆ نەکرایەوە هات بچوڕقانی
تاوانی مەرگی ئەنجامی ئەویش کەوتە سەرشانی

***

بۆ کۆچی مامۆستا و هاوڕێم د.کامیل بصیر

١٩٨٧/١٠/٢٨

ئەو ئێوارەم هەر لە بیرە لەبەر دەرگای ماڵەکەتا
«بەهار»ی من لە تەرمێکا بووکی مەرگی کەژاوە بوو
فرمێسکی تۆ تێکەڵاوی فرمێسکی گەرمی من دەبوو
باڵای بەرزت بەسەر منا وەکو داری چەماوە بوو
من دەگریام بۆ بەختی خۆم تۆش دەگریای بۆ دڵی من
گڕی دڵی تۆم خۆش دەکرد بەشیوەن و بەڕۆڵە ڕۆ
نە تۆ بێدەنگ دەبووی بەمن نە من وازم هێنا لە تۆ
ئەوا دیسان مانگ ئەو مانگە وەرزیش هەمان وەرزی ڕەشە
ئەوا دیسان ماڵ ئەو ماڵە ڕازی مەرگت لەناودایە

ئەمجارەیان من دەگریم و دەنگی هەنسکی تۆ نایە
هۆ هاوڕێکەم، هۆ مامۆستا تۆ چۆن دەبێ وەها بمریت؟!
بۆچی مردن توانای هەیە پیرەمەگروون بلەرزێنێ؟
بۆچی مردن توانای هەیە باخی هیوا بن بڕ بکا؟
بۆچی مردن توانای هەیە سیروانی خوڕ چۆڕبڕ بکا؟
ئەی بۆ مردیت بێ دەنگ و سەنگ ئەی بۆ وا زوو پەلەت چی بوو
پیرەمەگروون بۆ داڕما، سیروان بۆچی وشکایی هات؟
ئەی مەلێکی تاسوق وەک من دەم بۆ سەرکانیی کێ ببات؟

* چ تیرێ بوو دڵی پێکام لە نوێوە؟
لە کوێوە هات لەناکاوا لە کوێوە؟
دڵم دنیایەکی بەرتەسکە یاران
خەمی گەورەی وەها چۆن هات لەوێوە؟
نەفرمێسکم وەکو جارانی جۆرە
وەکو ئەوسام نە خۆیشم وام بەپێوە
ئەوەن بگریم لە سێلاوی سورشکم
چەمی سیروانی لێ پڕبێ بەزێوە
* هۆ «کامەران» هۆ شاعیرێ لە کوردستان
لە کوێی سەرمۆری ئەم شینەیش بگێڕی؟
پەیامی مەرگی مامۆستا بەسۆزێک
بەرەو دنیای جەمیلەی خەڵک بنێری

* هۆ شێخەکەی بناری شاخ هۆ «مەولەوی»
لە کوێی قوربان کە ئەم کۆچەیش ببینی؟
دەسا گۆران دەسا بابی هیوای ئازیز
لە کوێی قوربان، خۆ تۆیش خاوەن برینی؟
* من دەروێشی مەولەویم و شەیدای شیوەنی گۆرانم-
من کۆلیلی وا دەگێڕم، من بابی جوانەمەرگانم
خۆ مەرگی تریش برای گەورەم خەمێکی نوێی هەموو شارە
ئەگەر یارانی خەم نەگرین دەڵێم ئەم خەڵکە بێ بارە

* ئەو ئێوارەم هەر لەبیرە کە ناوەختە میوانێ بووم

تەرمی بەهاری عومرێکم هێنایە بەردەرگای ماڵت
هۆنهۆن فرمێسک سەری دەکرد لە بازی چاوی بێ باڵت
هۆ مامۆستا، عەزیزەکەم... مردن زۆرە بەناکامی
ئەوا خەونی مەردی وەک تۆ مردن دەبێ بەئەنجامی!
هۆ مامۆستا، عەزیزەکەم، شاریش مەرگی تێ ئالاوە
مەرگیش دەمی نابەسرێت و هەروا دێت و هەر شالاوە
خۆزگە خەونت دەهاتە دی و خەونی خۆشی کەت بدیایە
مەلی وشە و زاری کوردی لەسەر زاری تۆ بژیایە
چ زیرەک بووی، چ دانا بووی؟
پەیامبەر بووی بەتوانا بووی
چ عومرێکی کەمت هێنا چ زامێکت هەبوو گەورە!
چ بالایەکی سەر بەرز و چ سامێکت هەبوو گەورە!
سوارچاکێکی بێ وەی بووی لە مەیدانێکی زۆر سەختا
سەرت نەیدا بەبەردێکا، دەجەنگای تۆ لەگەڵ بەختا
کەسێ نەیدیت بەچۆکا بێیت، کەسێ نەیوت بزرکاوی
لە گۆڕی سەد وشەی بۆرا وەکو خۆری لەبەر چاوی
دەبا ڕۆژگار لەبەر پێتا ببێتە پردی ئامبازت
دەبا مێژوو پەڕەی پڕکا بەبەیتی عومری بێ نازت
چ زیرەک بووی چ دانابووی؟
پەیامبەربووی بەتوانابووی

* لە مێژەوە تۆم خۆش دەوێ
لە مێژەوە لەناو دڵما جێگە و مەقامی تۆ دیارە
لەمێژەوە تۆ دەناسم وەک هاوخەمێک
وەک هاوڕازێ
وەک سروودێ وەک ئاوازێ
وەکو دارێکی زۆر گەورە بەردەفڕکێیەک نەیگاتێ
هێند بلندبووی دەکەوتیتە سەرووی هەموو هات و باتێ
هەرچەند بڵێم هێشتا کەمە
هەرچەند بڵێم هەمووی خەمە

له وێنەی تۆ لەناو کوردا دیاردەیێکی دەگمەنە
ئەوانەی بەرد دەگرنە گوڵ ئەوسا و ئێستەیش هەر هەرزەنە
من وا گیانی خۆم دەچکێنم
من وا خوێنی چاوم تکا
یاران بەردە فڕکێ بەسە، وا من شووشەی دڵم شکا

* هۆ مامۆستا، ئازیزەکەم ڕێی هاتنت هەورازێ بوو
قەت پشتت لێ نەکردەوە
تۆ نەبوایەی ئاخۆ کێی تر گرەوی وای دەبردەوە؟
بۆچی خەمت وا گەورەبوو لەدڵتەوە ببێتە خوارێ
بۆچی خەمی تۆ هەتیوکەوێ؟... ئاسمان بەردت لێ بباریێ
بازی نگێن تەنها جارێ بوو بەسەرەوای هەڵبەستت
نەک نامەکەت بکوژێتەوە (شاپەڕێک)ی دایە دەستت
هەرچەند بڵێم هێشتا کەمە
هەرچیش دەڵێم هەمووی خەمە
چەپکەگوڵی سەر پەرچەمی (کەژاڵ)ی جوانت بۆ دێنم
ئەیخەمە سەر گڵکۆی دوورت
لەگەڵ خۆڵی شاری خەم و دێی سووتاوی شارەزوورت
ئەو ئازارەی دڵی بڕیت لە جەستەما هەتا ناخە
لە دڵی من ئاشیفتەتر سەرچاوەکەی قەرەداخە
بەعیشقی توێش هەتا دەمرم دەرگای شیعرم لەسەر باخە
لەسەر ڕوومەتی کێوەکان ناوی تۆیە هەڵکەنراوە
دار بەڕوویەک تابمێنێ یادت دەدا لە پەرچەمی
لەناو دێڕی سیفرەکاندا بلیمەتێکی سەردەمی
هەتاکو لەم کوردستانەیش خوڕەی کانی و چەماوێ بێ
ڕێبوارێکی دەم و لێو وشک چاوی لە چۆڕە ئاوێ بێ
لە نەزەرگە و شوێنەوارتا ناونیشانت قەت نامرێ
دەستی ستەم، پەنجەی شکێ، هەر نایگاتێ و دای ناگرێ
ئاکام دڵی خۆی خۆش نەکا، گوایا کە تۆی بەزاندووە
لە سروودی ئازادیدا (کامل) هۆرەی تیا چاندووە
***

ئۆپەرێت

لاوە و لەیلێ

١٩٨٧/١١/٣٠-٢٩

ئەم ئۆپەرێتە مامۆستای هونەرمەند(صلاح ڕەووف) ئاوازی بۆ داناوە

دەگێرنەوە ساڵ بەو عەیام
ساڵ بەو عەیام سەرگوروشتەی پیر و جوانی خەڵکی دێ بوو
لاوێک هەبوو خولیایەکی گەورەی هەبوو
خولیای ئەم لاوە هەژارە بەگۆرانی بەیتێ دەبوو
شیعر بەستەی زمانی بوو
شیعر ڕاز و نیهانی بوو
شیعر باری دانەنراوی سەرشانی بوو
* گوندیش بەلێوی چیاوە هەڵواسرابوو
سینەی لەبەر خۆرەتاوی ئێوەراندا هەڵخرابوو
شەماڵ گڕ و ئاوی سازگار
نانی گوندی لە ئارەقەی نێوچاوان بوو
ئەمیانەیان بۆ ئەوی تر وەکو پاڵپشت و باوان بوو
دنیاش ئەو کاتە تاریکە و خەوەساڵ بوو
مەلی چاوان لانەوازێکی بێ باڵ بوو
* کیژێ هەبوو خان و مان بوو
ڕووناکی دیدەو چاوان بوو
چ لەعلێ بوو چ لەیلایە؟
چ شۆخێ بوو چ ئالایە؟
* – من لەیلا بووم...
بالابەرز و سینەپڕ و مێ چاوێ بووم
لەناو دڵی لاوەی خۆما، نۆباخێ بووم بەراوێ بووم
هەر بەشەکراوی لێوی من تێراو دەبوو
هەر لە پەڕەی گوڵی منا شیعری دەچاند
لە باژێڕی جوانیی منا وێنەی بۆ بەستەی خۆی دەساند
هەر لە کۆشی نەرمی منا سەری کاسی دەنایەوە

هەر بەدەم و لەفزی منیش سلاوی خوای دەدایەوە–
* ئەو دڵی خۆی بەلاوە داو لاوەیش دڵ و زاری دایە
خونچەی کیژە بوو بەسوورین، بوو بە گوڵ و کرایەوە
خولیای لاوەیش پەرەی سەند و ئەویشی خستە دەفتەری
لە کۆچە ڕێی ئەندێشەیدا ئەمیشی کرد بەرابەری
ئەم عیشقەیشی لەپشت بەست و کردی بەتوێشووی سەفەری
* شیو و نزار، سەر زەردوکاو
هەڵدەێرەکان، ترۆپکی شاخ
گوێ چەم و باخ
پەرێز و جاڕ
بەردەڵانی بەرەو بنار
هەموو بوون بەعیشق نامە
هەمووشیان بوون بەشایەتی
سۆز و گڕی ئا ئەم زامە
* بابێینەوە، بابێینەوە
پەڕەی عیشق نامەکەمان هەڵدەینەوە
کاروانی ئەم دڵدارییە ڕێی لێ گیرا
جەردە و چەتەی هاتنە ڕێ
گەردەلوولێک هەڵی کوتا عیشق نامەی دابەیەکا
لە ئەلفەوە هەتاکو یێ
* گوایا دەڵێن کە گەرداو هات
کە گەردەلوول کەوتە دەشتان...
ئیتر وەرزی نەهاتییە
بۆ ئاهی سوێن، بۆ ئاهی سوێن
دەستەملانێیش قاتییە
لێو سوێر دەبێ و ماچیش تاڵە
کۆرپەی عیشقی بەرمەمکانە گیرۆدەی دەستی سەد هاڵە
جێ ژوانی دڵدارەکان چۆڵ و هۆڵن
دەروێشەکان بێ مەولان و کۆڵ بەکۆڵن
چامەی هەموو حەبیبەکان تێکەڵاوی خاک و خۆڵن

شاعیرەکان لەسەر گلکۆی تازە یاران
شیوەن دەکەن
پەنا بۆ بەیتی عەنبەر و گوڵاڵەی گۆرانیش دەبەن
دەڵێن ئێستە شیعر و دەفتەر جێ ژووانی ئەو دوانەیە
دەڵێن ئێستە یاد و یادگار تەنها مەلی ئەو بانەیە
دەڵێن تەنها خۆشەویستیی خۆی سەردێری ئەو وانەیە
دەڵێن ئێستەیش لاوە خولیای ئا ئەو لەیلەی لەسەردایە
دەڵێن هێشتا دڵ زیندووە
کراسێکی ئەو عیشقەیشی لەبەردایە
جا، با گەرداو، با گەردەلوول، با زریان و تۆف و باران
بدەن لە شاخ
بدەن لە دەشت، بدەن لە دێ لە ڕووی شاران
چلۆن ئەوین لە دەروونددا دەکوژێتەوە؟!
چلۆن دەرگە لەسەر زاری ئەویندااران دەکرێتەوە؟
کە کیژی کورد خاتوزین بن
کە کیژی کورد هەمووی شەم بێ
هەموو کەژێک وەلییەک بێ و
هەموو دوندێ کاکەمەم بێ
عیشق نابێ بەخۆڵەمێش، ژیلەمۆیە
بەستەی هیوای لاوە کوردێ
ئالای گوڵە، تان و پۆیە
تینی گڕی شیعری نوێیە
ئەو لاوکەیە خەفە نابێ و بۆنی هەنیەی لەیلی پێیە
***

١٩٨٧/١٢/٢٢

میوان

وتیان: دۆینێ میوانێکمان بینی هاتە ئەم دەرگایە
لە کوێوە هات، بۆ کوێ دەچێ
لە دەنگوباس چی لەلایە؟

وتم: کاکە میوان نییە، فریشتەیە و لە خواوەیە
لەسەرمدا بیروهۆشم
لە ناخمدا کۆی دەروونم هەموو جێگە و ڕێگەی ئەون
کاکە وەڵڵا چاوەکانم –فرمان نەدات– قەت ناخەون
وتیان: واتە خۆشەویستە؟
وتم: نەخێر خودا نییە و کلیلی–قابەقەوسەین–ی
لەدەستایە
سازگارێکە.. چوڕی شیرە و لە شەرابی حەو ساڵەمدا
دەیخۆمەوە
دەست نوێژێکە من گرتوومە و جارێکی کە نایشۆمەوە
دەنگە، ڕەنگە بەیانییە، یا ئێوارە؟
وتم: کاکە هێشتاکە خۆم باش نایناسم
منیش وەکو ئێوەی بەڕێز هەر عەودالّی دەنگوباسم
برام ئەگەر ئێوەی بەڕێز نوونێکی ئەم نهێنییە هەڵدەهێنن
شۆڕببنەوە بۆ ناو دڵم
لە دەرەوە بەستەو شیعرم، لەناخەوە باخی گوڵم
فریشتەی وا دەبێ شاعیر ناخی بکات بەگوڵزارێ
گەر خوا کردی و لە عومریدا بەهرەی وەهای لێ ببارێ
بۆیە دڵم وا شارێکە هەمووی قۆرخە بۆ ئەم ڕازە
گەرووم دارستانی ژێیە بۆ وتنی ئەم ئاوازە
داد ئەی مرۆڤ، داد فەلسەفە
من وا ئاڵای سپیم هەڵکرد
وا ئەم میوانە عەزیزەم ئەم ئێوارە
سەری ئاشیانەکەی دەدا و ئەمشەو لێرە دابەزیوە
گەرچی عومرم هەر شەو دەداتە دەستی شەو
بەڵام شەوی وام نەدیوە
بەرێزینە گەنم گرد و جۆ بڵاوە
ئیمشەو شەومە، خواتان لەگەڵ
وا مەستێکم جارێکی کە ئەگەر بێت و یەخەم بگرن
دەتان دەمە بەر بەرد و پەڵ

ئەو ئامێزەم خەرمانەی خوام گرتۆتە خۆ
کێ دەتوانێ بەحەق بڵێ...
نەکەی بۆ لای (حەلاج) مەچۆ؟!

***

** دوایین شەوی ساڵی١٩٨٧ مان لە ماڵی دۆستم کاک ئەحمەدی حاجی عەلی بردە سەر من و کاک ئەحمەد و کاک نوری علی ئەمین، بۆ بەیانی یەکەم ڕۆژی ١٩٨٨ ئەم شیعرە لە دایک بوو:*

هێشتاکە من هەر خومارم
هێشتاکە من هەر پێکراوی دەستی گەوجی
خەم و ئەشکەنجە و ئازارم
کە من تۆ شەوێ هاورێی پێکی
خەستی هەتا لێو بووین
بەچاو فرمێسکان دەرێژا
بەدەم و دوو شەکرەسێو بووین
هەموو قومێک هەڵمان دەدا...
جارێک فرمێسکی دەهانی جارێ دڵی دەکردەوە
جارێک ڕێچکەی تەمەنمانی بۆلای خۆزگە دەبردەوە
خۆشەویستیی لە دڵماندا وەکو ساوا
هەڵدەبەزی و دادەبەزی
کە پێکەکانمان لێک دەدا و بادەی ساردی تیا دەتەزی
من و تۆ بووین و کاکت بوو
ئەم دنیایە خۆش و تاڵی هەمووی لەتەک ئێمەدا بوو
وەک پێک و مەی
هەر شیعرێکمان دەخوێندەوە...
لەگەڵ خۆیدا بۆی دەهانێ چێژ و مەعنای وێنە و وشەی
ئێمە هەرسێکمان برا بووین
مەشخەڵی مەی لە چاوانما کە هەڵکرا
ئێمە تەواو داگیرسابووین

ساتێ دەگریاین بۆ (کامل)(*) ساتێ (کەژاڵ)
ساتێ (بەهار)
ساتێ بۆ ئاگربارانی بێ ڕێ و جێگەی سەرقۆچکەی شار
کە دڵۆپی ئەشکی سوێرمان دەهاتە خوار
بۆسەر ڕوومەت
کە هەناسەی سۆز و خەفەت دەبوو بەتەم
لەسەر چاومان
دەستمان دەدایە جامی مەی
واتە دەرمانی بێ نوژدار
واتە بەستەی بێ تار و نەی
دواکاتی وا ساڵێک ڕۆیشت تف و تەشەر بەدوایەوە
هەر دەرۆیی و ئاورێکی زۆر نەگریسی دەدایەوە
«دەسا ئەی خەم دەسا هاوڕێی شەو و ڕۆژە و هەموو ساتم
دەست ڕابگرە بۆ دەستم زەبوونم ڕووبەڕووت هاتم
لە مەیخانەی شەوا بابێ مەیی خەستی هەزار ساڵە
لە تاڵاوا وەهام گێژکە نەزانم عومری خۆم تاڵە!»
برام ئەگەر مەی نەبوایە چۆنم دەتوانی بێمە گۆ
بتکەم بەهاوبەشی خەمم...
خەمی خۆشم بدەم بەتۆ؟
برام ئەحمەد برای ئازیز باری خەمم زۆر گرانە
خەمێ ناڕوات خەمێکی دی دێتە کۆڵی بێ جێ کۆڵم
دێتە گوندم، دێتە شارم، دێتە خاکم، دێتە خۆڵم
برایەکی وەک تۆ نەبێ، پێکێکی وا پڕمەی نەبێ
دەبا دنیا و دەوروبەریش وەچاخ کوێربێ و
وەچەی نەبێ
هێشتاکە من هەر خومارم
مناڵێکم بۆ پێ گرتن وا خەریکی دارەدارم
تەکان دەدەم پەل دەهاوم

(*) کامل= مەبەست د. کامل بصیرە

هۆشم هاتەوە تا سەرم
بینین گەڕایەوە چاوم
من ئەمێستا دوێنێ شەوی دانیشتنمان دەبینمەوە
دەوری هەموو هەڵسوکەوتێ دەکەمەوە
خۆم لە خۆمدا وەڵامی گشت پرسیارێ دەدەمەوە
با ، واز لەخەم، لە باسی خەم، لە فرمێسک و ئازار بێنم
با ، من بەم بەستە خەمگینە...
وەکو زستان بەهار بێنم
سبەی ئەدووی ئەورۆژەیە
(هەوار)ی شۆخ هەواری لاو
گوڵی دڵی خۆی بۆن دەکا
ئێمەیش هەموومان قایلین ئەو چی دەڵێ ئەو چۆن دەکا
بەری ڕەنجی کاک ئەحمەدە هەواری لاو
دووربێ لە چاو
سبەی ئەدووی دەستی دەخاتە سەر ئاوات
ئاواتی خۆش
ئەو ئاواتەی عومری مرۆڤ هەمووی بۆ ئەو دەبێ بەکۆش
هەواری شۆخ هەموو گیانی پێدەکەنێ
بەپەیامی بووکی هیوا لانکەی دڵی خۆی دەژەنێ
هەواری کوڕ سەد ماشەڵڵا خۆی هەوارە
هەوارێکی ئاوەدان و شۆڕەسوارە
سبەی ئەدووی (ئالا)یەکی وا هەڵدەکا
خۆی ئالایە!
جوانیی هەموو کوردستانی لە بەردایە
ئەو کالایە و ئەم بالایە
سبەی ئەدووی جەژنی هەوار و ئالایە
بەشی شیعری منی تیایە
نووری (نووری) و بۆنی (بەهێ) و بالای ئەحمەد
(گوڵاڵە)ی سوور لەسەر دێری (ئاوێستا)یە
(کارزان)یشمان لەناوایە

هەموو دەروونمان والآیە
بەستەی ئاهەنگ و ئاوازمان
هەر هەواڵە، هەر ئالآیە
ئەوا هەوار کاکەمەمە و ئالای زینی پێشکەشکرا
بەکر مەرگەوەڕی بەدیش ئاوڕووی هەزار ساڵی برا
من و کاک ئەحمەدیش جارجار
جامێ دەگرین بەدەستەوە
لە چاوی تۆ هەڵیدەدەین هەوار بەچاوی مەستەوە
***

گشت سەحەرێ دەڵێم خۆزگە مامە (سێوە) نەمردایە
بەسۆزی ئەوسۆزەی بەیان چاوی دڵمی هەڵکردایە.

ئەوەڵ سەحەرە

پێشکەشە بەگیانی (سێوە)ی نەمر.

١٩٨٨/١/١٨

مامۆستای هونەرمەند (ئەنوەر قەرەداخی) ئاوازی بۆ داناوە

١- وا سەحەرە و هێشتاکە خەو لە چاوانم نەنیشتووە
گەلی برادەرینە.
ئەوی خوێنێ کە دەچکێ لێم خوێنی شەوی ڕابووردوومە
لەوی کۆنە دنیایە...
کەسێک نەبوو؟... گەلێک نەبوو...
ناڵەی منی بگاتە گوێ!
دڵی خۆمی بنێرمە لا، ڕاز و سۆزی بۆ هەڵڕێژم
هەرچییەکم لە سینگ ناوە
هەمووی بڵێم هەمووی بێژم...
وەیلێ سەحەرە
٢- وا سەحەرە و کەچی خۆریش
کێوی قافەکان نایەڵن سەر لە تاریکیی دەربێنێ
مامە سێوە ئەمن چ بکەم..
کێوی قافان شەیتان کردن بۆم ناڕوخێنن

دەرکی ئەوان پۆلاڕێژە و بۆم ناشکێن
چنگی ئەوان بەخوێن سوورە و هەڵناوەرێن
خەونی ئەوان هەر ئەوەیە... من دەکوژن، من نامرم
دەست لەسەر بەژنی باریکی چاوبەڵەکیش هەڵناگرم
ئەگەر ئیسرافیل بداتن لە نەفخی سوور
مەنسوور بدا لە کەوان و
موسا زارویەک کەلیمە بەخوا بلێ لە کێوی توور
(نالی) لە گۆڕ هاتەدەرێ، هەر دێتەوە بۆ شارەزوور
منیش سوێندم بە- دەربەندگەور- بەداربەڕووی ئەو کێوانە(١)
جۆگە و چەمی ئەم دنیایەم بێننە ڕێ
ئاوەڕۆگەی گیان و شیعرم دەچێتەوە سەر(دێوانە)(٢)
وەیلێ سەحەرە
٣- وا سەحەرە و ئەمشەو چاوم خەونی نەدی
سەری ساڵ بوو
کە ساڵی نوێ هاتە لای من، بینیمی حاڵم ناحاڵ بوو
فریشتەی خەو دایکی هاڵ بوو
گەلی برادەرینە... دەڵێن ئەورۆکە جومعەیە
وا جێژنییە
خەبەر تەرمی دەیان (مەم)ی ساڵی ناساڵانی پێیە
سا جومعەیە... نیوەڕۆیە
شین و شەپۆڕی نۆ بووکی زاوا نەدیو
لە شارەکەی من هەڵدەسێ و دەگاتە شارەکەی (کۆیە)
کە مەزاری خەمی تۆیە
وەیلێ سەحەرە
٤- وا سەحەرە و بێ بمکوژە مامەسێوە
ئەگەر فەقێیان دەخوێنن لە مەدرەسان
بولبولی خانەوێرانیش جێ ناهێڵێ جێ ڕاوگەی خۆی
کەچی گەلی برادەران لە ماڵی خۆ دادەبڕن

(١) دەربەندگەور= یەکێکە لە قۆپییەکانی قەرەداخ پەیکەی (نارامسین)ی لێیە.
(٢) دێوانە= چەمێکە لە خۆرنشینەوە بەناوچەی قەرەداخ دا دەڕوات هەتا دەڕژێتە چەمی سیروانەوە لە خوارووی دەربەندیخانەوە.

هەرهیچ نەبێ بەڕامووسانی خاکی خۆ جەرگی دوژمنیان نابڕن!
هەر هیچ نەبێ لەعنەتی خوا لەنێوانی برۆ و برژانگی دوژمنا داناکوتن!
هەر هیچ نەبێ وەکو بولبول بەدوای هێلانەی وێراندا بێنە وتن!
وەیلێ سەحەرە
٥– واسەحەرە.. گەلی برادەرینە
ئەمن ئەمسالّ کە دێتەوە سەبارەت بەبەژنی یارم
جلکێ لە بۆ ئەو دبڕم لە کالاّی سووری ئەشعارم
وەستام ناوێ لە عەجەمێ
وەستام ناوێ لە هیچ لایە
ئەمن خەمی پیرۆزی خۆم نادەمە دەستی سەودایە
هەزار زارای شیعری سپی و هەزار تارای شیعری سوورم
لە دلّدایە
من بووکی خۆم لە ئامێزی خۆ دەگرم و بۆنی کەسی کەی لێ نایە
من دەسرۆکەی دەستی ئەوم لە دەستایە
چ پێویستم بەوەستایە
وەیلێ سەحەرە
٦– واسەحەرە و ئەو سالّەکە نیازی دلّی من وەهایە
لانکێ لە شیعری خۆم دەکەم بۆ لەیلایە
ئەنگۆ کەسم بۆ بانگ مەکەن
ئەنگۆ لەلای خۆتان نەبێ ناوم مەبەن
وەستای دوانزە عیلمم ناوێ
دەست و دەمی خۆی تێهاوێ
سینە و بەرۆکی ئەسمەرم هەر خۆم پێوانەی دەزانم
قوبەی قوتی هەردوو مەمکیم گرتۆتە بازنەی چاوانم
من دەمەوێ مەمەی یارە بچکۆلەکەم وەکو ئەشعاری خۆم ببێ
هەر پڕ بەزاری خۆم ببێ
پڕ بەزاری تولفی کوردبێ
من دەمەوێ ئەم ڕووبارەی کە هاتووە
بۆ نەیاران بوار نەدات و بێ پردبێ
وەیلێ سەحەرە
٧– ئەوەلّ سەحەرە... گەلی برادەرینە

وەکی عالەم من بۆ گراوی خۆم دەلّێم(٣)
گراوی من گچکەلەیە و ڕەزا سووکە
گراوی من ئەگەر دەستی دێوان نەبێ
هەموو شەوێ هەر نۆ بووکە
ئەو سالّەکە، کە دێتەوە سوێندم وایە
کە سوورەگولّ لەو کێوانە
لەو سەیوانە هاتەدەرێ
کە بۆی کەنێرەو چنووریش خەبەر بۆ ناو کەژان بەرێ
جۆلانەیەک بۆ ئەسمەری خۆم ببەستم لە دارەبەن
ببنەخشێنم بەنارەوەن
شێ سوارەکان بێنمە سەری
کە ئەشکی خۆمی تێ وەری
هەموو دەستی لێ دەگرین و هەلّپەڕکێیە
چاوی ئەسپی شێ سوارەکان گەلاّوێژی نێو سامالّن
بەرەو موسمی ئازادی شەقەی بالّن
یاری چکۆلانەی منیش لە جۆلانەی بێ خەمیدا تێر دەخەوێ
سەحەری نوێ، خۆر و سێوە و شیعری دەوێ
وەیلێ سەحەرە
٨– ئەوەلّ سەحەرە... گەلی برادەرینە
ئەمن دۆعایەکی دەکەم ئێوەش هەموو بلّێن ئامین
ئەوەی خەونم لێ تێکدەدا
ئەوەی سالّم ناسالّ دەکا
ئەوەی ئێسکی گەلی برای خۆم و خەلّکم لا تالّ دەکا
ئەوەی دەبێتە باعیزی دلّی من و جوانیی یارم
ئەوەی بەرەو قبیلەی ناحەق پێچی دەدا وشە و زارم
خێر لە مالّ و مندالّی خۆی قەت نەبینێ
لەسەر بەردی سەخرەتوللاّ ڕۆژی حەشرێ
بەر لەعنەتی خودا کەوێ وەکو شەیتانی لەعینێ
وەیلێ سەحەرە
***

(٣) گراو: دلّدار، خۆشەویست.

دڵ

بەدڵم وت: ئەوە چییە...
وا تەپەت دێ و هەڵدەپەڕیت؟
وەک چۆلەکەی سەر بڕاوی
دوا ئەزنەقی خۆت دەهاوی
وتی ئەمشەو خەمەکانت هێندە زۆرن
جێی هەموویان نابێتەوە
جمەیان دێ، وا خەریکە دەرگای خڕم دەکرێتەوە
نەکو منیش لەناو قەفەسی سینەتا...
بتەقێم و لە گۆ کەوم
وا دەمەوێ خۆم هەڵبدەم لە سینگتەوە بێمە دەرێ
بەڵکو شیعرێ ئەم دادەی من
بۆ مەجلیسی یاران بەرێ

١٩٨٨/١/٢٨

***

پێکم

پێکم خەستەو لێوان لێوە
چاوی لە چاوم بڕیوە
منیش وەکو دەروێشێکی کەمەندکێشم
چاوم وا لە پیری خۆم و لەسەر چۆکم... دەستەونەزەر
پێک هەر چاوەڕێی هەڵدانەو
منیش لە پێکم بێ خەبەر
گەیشتمە حاڵی خۆم و هەموو دنیا بوو بەمەی و
گیانی منیش توایەوە
لەناو کوپەی مەی و خەمدا
لەناو پێکە پڕەکاندا
جامی عیشقم خورایەوە
دروشمێکی نوێ هەڵکرا
گیانی عاشق کە بوو بەمەی دەرگای مەیخانە داخرا

١٩٨٨/١/٢٨

***

چاوم

بەچاومم وت: ئەرێ بۆچی وەکو جاران
شاپەڕی تۆ ناکرێتەوە؟
ئەی وەڵامی پرسەکانت
بۆچی ئێستە نادرێتەوە؟
ئەی بۆ لەناو برژانگیشتا چرای خەندەت کزکراوە؟
بۆچی نزیکت لا دوورە و دووریش نزیک؟
سامالێ ئەو گۆمە ڕوونەت تەم دەی تەنێ و
مانگ و ئەستێرەت وێڵ دەکات
خەون و خەویش بێزار بوون
کەوتوونەتە داد و شکات؟
وتی جۆگەی بێ جۆماڵم...
چەمی فرمێسکی هاتووی تۆ ناکێشم
کەی من چاوم
من ئەمێستا دەرەی خەمم...
تاکەی ئەم دۆخە ڕاکێشم؟!

١٩٨٨/١/٢٨

***

ملوانکەی شاعر

١٩٨٨/٢/٦

کچە کوردێک شیعرێکی خۆی دەخوێندەوە
تاڵی هۆشمی وەها هەڵکرد...
چاوم ئاڵایە پەرچەمی
خۆزگەم بوو بە ئەو مەی دێرەی
هەرچی شەربەتی شیرین بوو
هەڵی دەبڕی بۆ لای دەمی
هەر وشەیەک لەسەر پەڕەی لێوی ئاڵی دەگیرساوە
حەزم دەکرد بەزمانم هەڵی ڕفێنم بەرەو خۆم
حەزم دەکرد ببمە باران
باری لێوی شیعری بشۆم

حەزم دەکرد وەک چاوچنۆک نوقڵی دەم و چامە و شیعری
هەڵگرمەوە و گشتیان بخۆم
حەزم دەکرد هەتا دنیا ئاخر دەبێ
نە ئەو بڕواو نە من بڕۆم
ئیتر گیان و هەست و بیرم بوون بەحەرفی ناو دەفتەری
هەرچی شیعر و بەستەم هەبوو
بوون بەگوڵێک دام لە سەری
بیرۆکەیەک هات بەسەرما...
تێر بیمژم دەست و پلی
هیچم نەبوو خەڵاتی کەم
هەردوو قۆڵم وەک ملوانکە
کردە ملی...
***

گڕۆز

١٩٨٨/٣/١٦

تۆ دەزانییت من چەندێکم
خۆت دەزانیت کە منیش چیم
تۆم خۆش دەوێت:
خۆشەویستیی ئازادی خوا بۆ ئازادی
خۆشەویستیی شاعیری کورد بۆ خەونی خۆش
خۆشەویستیی کۆرپە و ساوا
بۆ بەر مەمە و باوەش و کۆش
تۆی دەزانیت...
گیانم هەمووی کێڵگەی زامە
کۆچی سووری کۆرپەی خۆمم کرد بەچامە
بۆیە ئێستاکە گڕۆزم
بە بیانووم لە دایکی خۆم
زەردەخەنەی دایک نەبێ
کفتوکۆی دڵ بەچی بشۆم؟
ئەگەر کۆشی دایکم نەبێ...

بۆکوێم دەبەن، بۆ کوێ بڕۆم؟!
ئەی دایکی شەم:
ئەی خاکی خەم
بە دێوانە وەلی قەسەم...
من ناوکێکم لە ژانی تۆ
خوێنجمانە، خوێن ناگرم هەتا دەبمە قوربانی تۆ
***

سیزێفی ئەندێشە

١٩٨٨/٣/١٦

کە سیزێفی ئەندێشەی من...
لوتکەی عومرم دابین دەکات
تاشەبەردێکی دی دێنێ
بۆچییەتی و بۆکوێی دەبات؟
کێ دەزانێ وەڵامێکی وام بداتێ
ئاوێک بکات بەئاگری بێ خەویمدا؟
جۆگەیێکی خوڕ ڕاکێشێ بەناو شەقاری زەویمدا
هەتوانێکی بێ ژار و ژەنگ بگرێتەوە و
هەڵی بخات بەلێوی زامی (علی)م دا
کێ دەتوانێ و کێ دەتوانێ...
کۆڵی قورسی سیزێفەکان بخاتە سەر دەمی ژانێ؟
کێ تیرێکی وا دەشانێ:
دوو جام ئازادی هەڵبدات..
ئەوسا دەس باتە گوێی نانێ؟!
***

بۆ ئەو قومرییەی قەفەزی لێ نایە!

١٩٨٨/٣/٢٣

بڵێم چی من کە ڕۆژگارم هەمووی هەر بادە شێوانە
لە خومخانەی خەمی خەستا دەروونم تاکو لێوانە
خەمی دوێنێ و خەمی ئەمڕۆ لەسەر شانم وەها بارە
کە بێزاریی بەزاری خۆی وتی « لەم بارە بێزارە!»

مەگەر (قومری) وەکو قومری بخوێنێ بۆ دڵی پەستم
پەیامی زین و شیرینێ بکاتە ئایەتی هەستم
لە چاوی بەد بەدوور چاوت دڵی کردم بەپەروانە
گەلاوێژی دەمەو ئاسۆ وەکو ئەو چاوە کەی جوانە؟!
بەقوربانە مەڵێ پیری لە کاروانی خەما دیارم
بە چاوی تۆ قەسەم، دیسان منیش باوکە خەمەی شارم
لەگەڵ خەندەی کچی جوانا، دڵم شیعرێ دەبارێنێ
لەنێو چاوی کەناری شەو پەڵەی تاریک دەتارێنێ
ئەگەر ئەمجارە ببینی، نەڵێی ئەم شێخە شەیدایە
لە چاوی خۆت بپرسە پێت دەڵێ ئەم ناخە چی تیایە
لە سەوزەی ڕووت دەبارێ گوڵ لە لێوت خەندەیە و ئاڵە
لە گەردن قژ دەئاڵێنی لە سینەت سوێسکە بێ باڵە
ئەگەر بەم شیعرەدا هاتم بەتیلەی چاو نەکەی لێم دەی
دەمت پیاڵەی مەیی نابە، قومێکیش بێ دەبێ وێم دەی(١)
ئەمن تینوومە قومری خان، خەزانێکم لەڕێ دایە
هەزار کۆتم لە دەستایە و هەزار دڕکم لە پێدایە
ئەگەر بۆنی گوڵاوی قژ بەسەر ڕووما نەپرژێنی
لە تینوانا دەسووتێم و دڵ و ناخم دەبرژێنی
بە شاری باخەکەی میرم کە ئێستاکە گڵ و خوێنە
دەدەم سوێندت، بەقوربانە دڵم ئەمجارە مەشکێنە

***

خوا حافیز

١٩٨٨/٤/٢٨

من ناتوانم بەسەر تۆدا
وەکو شەماڵ بشنێمەوە
خوا حافیزت دەبا بۆ خۆم
بەم داخەوە بتلێمەوە
مۆمی تەمەن جوانی تۆ
تازە تازە داگیرساوە

(١)مەیی ناب: شەرابی خەست و گەرم.

پێکی عومری تاڵ و ژاڵم
نیوە قومێکی تیا ماوە
پیرۆزتبێ ئازیزەکەم
ژیان وا لە پێشوازیتا
خەونەکانی منی داماو
وا لە سندووقی وازیتا
ئیتر خەندەیشم مەدەرێ
گوایا هیوام هەڵباتەوە
مەگەر کەسی بێ تەجرەبە
بەخۆڵ ئاگر بکاتەوە
چیای بڵند دامەنەوە
بۆ پێدەشتی شەقار شەقار
بەهاری تۆ تازە دەمەو
منیش پایز و کەفتەکار
کە نەتوانم بەسەر تۆدا
وەکو شەماڵ بشکێمەوە
خواحافیزت، دەبا بۆخۆم
بەوداخەوە بتلێمەوە

***

ئەی شۆخە ژن

وەرگێڕراوە بەدەستکارییەوە

ئەوکاتە خۆشەم لەبیرە ئەی شۆخەژن
وەکو خەونێکی کوتوپڕ تۆ هاتیتە بەرچاوی من
وەکو جوانێکی زۆر نایاب
لەناو خەمێکی زۆر قورسا
لەناو ئازاری بێ پەسا
گوێم لە دەنگێکی ناسک بوو
شێوەی یاری خۆشەویستم لێ دیاربوو
چەند شیرین و چەند نازاربوو
ڕۆژ و مانگ و ساڵ تێپەرین
سۆزی شێتم خەونی کۆنی لێ شێوانم

دەنگی ناسکتم لە بیرچوو
ڕووخساریشت نایێتەوە پێش چاوانم
عومری منیش هێواش دەڕوا
بەکۆڵان و لاچەپەکا
بەتاریکە و تەمومژا
بێ دڵداری و بەبێ ژیان...
دڵۆپێ ئەشکم نەڕژان!
دەبا گیانم لە خەو هەڵسێ کات لەبارە
دیسانەوە وەکو خەونێکی کوتوپڕ
لەبەر چاومی...
وەکو جوانێکی بێ وێنە
دڵ ڕاچەنی لە خۆشیا
ژیانی نوێ و ئەشکی گەرم و خۆشەویستیم مەشێوێنە
***

من و بولبول

١٩٨٨/٥/١٩

لە دیوانی شاعیرێکا خونچە گوڵێ....
خۆی دەنواند و بەشەماڵا بۆنی ئەنارد
بولبولێکیش وا مەستی بوو دەی چریکاند...
پڕ بە باخ و چەم و نزار
وەکو بلێیی کۆڕاڵێکە و هەزار مۆزارت
وتم: چییە وا شێت بووە و بێ ئاگایە!
لەچریکەی ئەم بەولاوە...
لەم سروشتە دەنگێ نایە؟
وتیان: سەحەر، هاتە ئێرەو...
بینی نا بەلێوی ئاڵی ئەو خونچەوە تا کردیەوە
ئەوساکە، تاسێ بردیەوە
مەستیی بەئاگای هێناوە
ئەم دیوانەی کرد بەنۆتەو وەها دەنووکی تێناوە
وتم هەژار ئەگەر بێت و ڕێگەت نەدەن
قومێ بەفراوی کوردستان بخوێتەوە

ئاخۆ دەرگای دادی خوداو خەڵک و مێژوو
چۆن بەیەکدا دەدەیتەوە؟!
ئاخۆ دەمی چەن سەد دیوانی شاعیرانی ئەم دنیا
بەنووکە پێ هەڵبەیتەوە؟!
....
....
....
لەناو ئەم خاک و بەردەدا؟
چلۆن هەموو پەیڤی کوردی دەکەی بەجوێن
بە ئاگر و بڵێسە و خوێن
دەیدەی بەڕووی ئەم سەردەمە نامەردەدا؟
***

کوردە عاشق

١٩٨٨/٥/٢٢

ئازیزەکەم... دڵی خۆم کرد بەسەنگەر و
بەرانبەری دوژمنی تۆ ڕاوەستاوم
دەستم لەسەر چەخماخەیە
چاوم لەو بەژن و باخەیە
هەموو بەستەو شیعرەکانم
چەکی تێزن
هەموو پەڕەی چامەکانم...
باوەشی گەرم و ئامێزن
ئەگەر بەردێ بگرنە تۆ دنیا دەدەمە بەر جنێو
پشکۆیەکت بۆ بهاون
بیر و هەست و خەون و خەمم
دەدەنە کێو
کێ دەتوانێ بەرەو ڕووی تۆ پەڵ بهاوێ؟
کێ دەتوانێ بەمەبەستی پێکانی تۆ
تیلە بخاتە ناو چاوێ؟!
کێ دەتوانێ لە عاستی تۆ باسی کلی بەرچاو بکا؟
کی بێژنگی شڕ بەپەچەی تیشکی سووری هەتاو بکا؟

من لێرەم و سەنگەریشم دڵی خۆمە
دەستم وەک خۆی لە کارایە
با ، دوژمنانمان تێبگەن
کە عاشقێک ئاڵای سووری بەرزکردەوە
زەبری گەورەی لە بارایە
ئازیزەکەم....
من لێرەم و سوێندم بەخاکی کوردستان
سەنگەری خۆم قەت چۆڵ ناکەم
لە ئاسانەی یاری خۆمدا
قەت ماڵی خۆم لە کۆڵ ناکەم
من خاوەنی باوەڕێکم: خوانی خوای خۆم
قەت بەچاشتی ڕەقیبی سەگ و زۆڵ ناکەم
ئەم بەهەشتەی کە تاپۆمە...
کە دوژمنم مرۆڤ نەبوو... بیکات بەدۆزەخ و ستەم
بۆ بەرگریی لە باڵای تۆ خۆم دەزانم من چی دەکەم
من شاعیرم دەنگم هەیە
لەناو دێری گڕی عیشقا پەیتا پەیتا زەنگم هەیە
لە زستاندا بەڕووی وەریو
لە نەورۆزدا هەڵەکۆک و شنگم هەیە
لە هاوینا کوردستانی ئاوەدان و
بەفراوی کۆچەڵەی کێوە
ئەی نازانن لە ڕەسەندا عاشقی کورد...
نەوەی دێوە؟!
***

١٩٨٨/٥/٢٩

نۆزدار

نۆزدار وتی: جەناب ئیتر مەخۆرەوە
خەمی دەروون بەئاوی ڕوون بشۆرەوە
وتی و وتی... تا کەف کەوتە لالغاوی
داوی پرسێکم بۆ هاویشت
کەوتە سەر بیلبیلەی چاوی...

سوور هەڵگەڕا وەکو شەراب
لەپێش چاوی پرسی تینووی چاوی مندا
بوو بەکێڵگەی بلێق و سەراب
بە پیری مەیخانە قەسەم، قەسەم بەپیری مەیخانە
کۆڵێتی من لە ئەندێشەی نەیاراندا
بێ دیوارە و بێ سەربانە
دەڵێن ژیان وەکو بووکە، سۆزانییە
ئەوەی کە چاوی تێگرێ... وەک من و تۆش
هەر زانییە
خۆشم دەوێ چارم نییە پاڵەپەستۆیە پاڵ نانە
کەچ نیگایە بگرێتە من، دەڵێن شاعیر سەناخوانە
من بشتێنیان کردوومەوە و کۆڵی خۆمیان پێ بەستووە
ڕەنگ و ڕوومیان داکەندووە
نایانەوێ لەسەر عەردێ ڕابوەستم
بەحەواوە ڕاوم دەنێن...
وەکو بلێیی من بێ خاکم!
هەزار بلێقی جوێن و کەسەر دەدەن لە داوێنی پاکم
جەنابیشت هەر پێم دەڵێی:
جەناب ئیتر مەخۆرەوە!
پەڕەیەکی داوی ئەم باسە تەماشەکە و هەڵدەرەوە
من تەشتی مەی لە جیاتی هۆش دەنێم بەبانی سەرەوە
تۆ ئەم خولیام وەک تێبینی...
دەرگای لەسەر بکەرەوە
ئەگەر ڕەخنە لە من بگرن...
چرتێکی کەیش لێ دەرەوە!
***

بۆ گۆرانی

چۆنی چاکی؟ قوربانتم
لە هەر کوێ بیت میوانتم
من عاشقی ستەم دیدەم، کوشتەی تیلەی چاوانتم
ئازیزەکەم هەر چاوەڕێم
بەرەو هیوا هەنگاو دەنێم

ئەی هۆنراوەی سۆز و ئەوین، خۆم دەفتەر و دیوانتم
لە شەکراوی لیوی ئاڵت،
لە بادەکەی چاوی کاڵت
من تینوومە بێنە جامێ، زۆردەمێکە حەیرانتم
وەک سێبەرت هەر لە دواتم
بێ هاوار و بێ شکاتم
من ئەو دڵەم کە هێلانەی چپەی دەم و لێوانتم
ئەی شاکچە ڕەنگینەکە
ئەی شانە پڕ هەنگوینەکە
تاجی بەڵێن لەسەر بنێ، فیدای سەر و سامانتم

***

دز و قازی

١٩٨٨/٧/١

هەرچی گوڵی ئەم دنیایە
کۆی کەیتەوە و بیدەی لەسەر
هەر نابێتە ئەو سروودەی
بۆم چنیوی و دەیکەیتە بەر
کسپەی هەرچی داخ و خەمە
وەکوو دووریت ئاگر نییە
شیعری هیچ شەمس و حافظێک
وەکو لەنجەت ئاغر نییە
هەرچەند شیعرم گرۆز دەبێ
ڕوودەکەمە دەرباری تۆ
هەزار چامە دەهۆنمەوە
بەپەیڤێکی لە زاری تۆ
کە خونچە گوڵ دەکەیتەوە
کولڵۆ قەندی لێ دەبارێ
ئەو شیعرانەی بۆ تۆی دەڵێم
دەکرێتە بەستە بۆ شارێ
تۆ شیعری من گەش کەرەوە

منیش پشکۆی دەم و لێوت
یاری دەکەین تۆ قازی بەو
منیش دزی باخی سێوت

***

تاقی کردنەوەیەکی نوێ لە ڕێبازی شیعری کلاسیکی کوردی دا

من کـــە توانا و عـــیلم و هۆشم دایە دەســـتی تۆ وتم:
یاری خـــۆمی خـــۆت دەزانی من دەروونم جـــێگەتە
چۆن دەهێڵیت شوێن و جێگەت تەنگ و تاربێ بێ چرا؟
چۆن دەبێ تۆ پێ بنێـیتـە کـۆنە کوانووی خـۆڵەمـێش؟
ئێـــســـتـــە ناخم جـــەنەتێکە تۆ لەوێیت و ڕازی دڵ
کـۆی لەشی من وەک سنوورە گـاردە شـیـعـرم وا لەوێ
بۆچی سـەیرە گـەر بڵـێم من هەر نەبووم و بێ نیـشـان؟
ئافـەریدەی دەسـتی تۆیە هۆش و فـیکرە گـیـان و دڵ
هەڵســوکــەوتم ویســتی تۆیە داد و بێــدادێ دەکــەم
لێم مـەرەنجێ خـوانەخـواسـتـە پێی زمـانم هەڵکەوێ
خـۆشـەویسـتی مـیـهـرەبانم تۆ دەناسـیت باوەڕم
کەس نەڵێ من ڕوو لەکەسبیم من لەئەهلی موجبەرەم(١)

***

بیردۆزەیەکی نوێ

١٩٨٨/٧/٢٩

ئەوەندەی من لە تۆ دەگەم گەر کەمێکی لێ بزانی
کەس نەیدەگوت دایکی سەرەڕۆی عیشقیت و وا نەوانی!
کە دروست بووی لەگەڵ هۆشما نۆبەرەتان ئەم خولیابوو
بۆچی دەستتان لەیەک هەڵگرت...
کێتان گیژ و کێ وریا بوو؟
بێ... با ، لە نوێ موتاڵات کەم، داستانەکەت بخوێنمەوە
ئەستیرەی گلی چاوانت، بەرەو لای خۆم بهێنمەوە

(١) کەسبی: ئەو گرۆهە ئیسلامییەن کە بڕوایان وایە مرۆڤ توانای وەدەست هێنانی کردەوەی هەیە. موجبەرە: ئەو گرۆهەن هەموو کرد و کرداری مرۆڤ دەدەنە پاڵ خوا.

بیرکەرەوە لە دەردی من...
چاوەڕوانیی دەردی منە
چاوەڕوانی دووری کێشا ، چرۆی هیوا دەپروێنێ
داوی خەیاڵ دەپچڕێنێ
جام دابنرێ و هەر خاڵی بێ، بەلادا دێ و هەپروون دەبێ
ڕێبواری ڕێی بێ هەواریش
ویڵی ساراو ئاموون دەبێ
دروودی من تەنها داوای باران دەکات بۆ بەهارت
بۆ سەر گیانی ڕوو لە خەمت
بۆ ئاسۆی چاوی شەرمنت
بۆ سەر دەمت
با هەڵگیرسێ خونچەی لێوت...
پشکۆی بەستە بخاتەوە
ئەمە خوایە وەڵامێکی ئەم بیردۆزەم بداتەوە
من شاعیری دەرباری تۆم، ئەوەندە لێم لووتەلا بی
چامەکانم لێ شێت دەبن
بەرەو کەلی شەیتان دەڕۆن
کێش و سەرەوای خۆ دەشۆن
لە ئامێزی ئاوازیشا جێگە بەخۆیان ناگرن
وا نەزانی ئەو شێتانە دەمێنن و قەت نامرن
ستەم دیدەی ئازارێکم...
ئازاری کێی تر وەهایە
هەر کورد دەزانێ چی تیایە
خۆشەویستم خۆت دەزانیت قومێک دادی ئەم خەمەیە
هێشتا تینووی کەربەلای من...
هەر بەتەمای ئەو قومەیە
***

قافییەی فەردم شێواوە، شێواو
فرمێسکی چەمان خوێناوە، خوێناو

سڵاوێک بۆ مەولەوی

١٩٨٨/٨/١٦

من حوزورم هەن لەم ئاسانەتا(١)
چونکە دەروێشی دەستە و نەزەرم
پێم دەڵێن تۆ کێیت لەم باوانەتا ؟
مەواچوو پەنجە و شەقول قەمەرم(٢)
ڕۆژگار بەدبییەن، بەدبییەن ڕۆژگار(٣)
هیمەتێ قوربان منیش داماوم
باڵە تەپێمە وەک مەلی زامدار
ئەمسەرە و سەرەن دووربینی چاوم
تەژنەمەن قوربان، ئاوی حەوزەکەت(٤)
تەیمانی درنج وا لە نێوانا
چۆن بێم ماچی کەم خاکی سەوزەکەت
خاکیشت نوقمە لە قوڕ پێوانا
هەرچەند هەمیشە هەروام لە حاڵا
نەزەری قوربان بمهێنەوە حاڵ
با خۆم نوقم کەم لە کوپەی تاڵا
بەدوای لیقاتا دەبم بەعەوداڵ
بگەڕێم وەناو قافیەی فەردا
تا بیدۆزمەوە فەیزی ئیلاهیت
با خاکی عالەم بکەم وەسەردا
ئەگەر وێرانبێ جێگەی تەباهیت
تۆ لە کۆلیلی «کەژە و بەهار»
نەتهێشت ئاگرم بکوژێتەوە
ئەو شیعرەی وتم بەباڵای شارا

(١) من حوزورم هەن: حوزوورم هەیە
(٢) مەواچوو: هەردەڵێم
(٣) ڕۆژگار بەدبییەن: ڕۆژگار بەدبووە
(٤) تەژنەمەن: تینوومە

کوانووی هەر گەرمە و دەگەشێتەوە
من پەی چاوەڕەی ناو چیخ و دەوار(٥)
هەنسکم قوولّە و گریانم گەرمە
هەر چەند مەیلەکەم لە کۆچ و هەوار
وەمەیلت قەسەم مەیلەکەم شەرمە
ئارو (تاوگۆزی) بوو بەخەراوە(٦)
خەراباتی من بێ موغ و مەیە
نە دڵ چەشمەیە و نە چەم سەراوە
دوایی مەینەتم کەی... هەتا کەیە
(ئەحمەد پریسی) بۆ دەرمان دەشێ
قەڵەم و دەوات عاشق و کەیلن
(خاڵۆی کۆماسی) بۆ هەر کوێ دەچێ
گڵکۆی بێ گوڵی سەد تازە لەیلن
وەدووریت قەسەم پەرێشان حاڵم
ئەگەر بزانو مەیلت کەم بیەن
گەردی سەری ڕات وەچاو دەماڵم
چێشەن... دێوانە هەر بێ شەم بیەن؟
قوربان هیمەتێ، ساکوانێ فەردێ
قافییەی شێواو گردبکاتەوە
وەکوو (شێخ ڕەزا) هەر قەلەوبەردێ
لەدڵی زاغا دەنگ بداتەوە(٧)

***

بێرە

١٩٨٨/١٠/٧

* کات پێرە بوو
ئاژەڵ کرا بەناو دێ دا
کەفتەکار و نەخۆش نەبێ
کەس نەمابوو لەناو جێ دا

(٥) پەی: بۆ
(٦) ئارو: ئیمڕۆ
(٧) زاغ: قەڵەڕەش

دوای مەڕ دۆشین ڕووی کردە چەم
دەفرەکانی دەبوو بشوا
هەتا مێردە بێزراوەکەی
بۆ نیوەڕۆ...
دۆینە و ڕۆنێکی تیا بخوا
چەمیش چەمی بەهارە ئاو
گۆم و قوولکەی بەخۆرەخساو
ژاڵەی چڕ و قەرەمی پڕ...
هەردوو بەریان لێ تەنی بوو
گۆمەکانی گەڵا و پوشیان تێوەری بوو
* ڕێکەوت سەیرە -ئەویش-
لەوێوە تێپەڕی
یەکتریان دی، کە ئەم سەرێکی هەڵبڕی
هەنگاوی نا بەرەو شیوێ
بۆ ناو ژاڵە و کەس نەدیوێ
* ئەمیش- وتی: خوا هاوارە
بۆ کوێ بچم: کوانێ چارە
هەرچەند چاومی پیا دەتەقێ
دڵەتەپێ دام دەگرێ
بەئاماژەیش پەنام بۆ هیچ
پیاو خاسێکیش بۆ نابرێ!
* ئەو گەیشت و، ئەمیش مەلی
لێداروی پەلەقاژێ تیا نەمابوو
ئیتر هەر خۆی لە خۆیەوە...
باخی چەپەر لادراو بوو
ئەوبوو... وتی من تینووم بوو
لەم گوندەدا کوا کانییەک
مولکی کەسێکی دی نەبێ؟!
کوانێ باخێ دەوران دەوری
دڕکە قالۆرە و زی نەبێ

منی هەژار دەبێ چبکەم کە تینووم بێ؟
گوایا نابێ دەم بنێمە هیچ کانییەک؟!
چونکە تاپۆی خەڵکی کەیە
یاسای- تەژنەو ئاوی ڕەوان
هێندە قووڵە وەک بێ پەیە!
* ئەمیش وتی: باشە چبکەم؟
خۆ من ئاوێکی سازگارم
خۆ من تاڤگەی بەر هەتاوی
سەر لە ئێوارە بەهارم
خۆ من دەمویست ڕۆم بکەنە
ناو قووڵایی دەروونیەوە
هەر بۆ ئەو بم...
لە زەبەندی ئارەزوویا
کانییەکی چاو لە خەوبم
لە شەوگاری ئەندیشەی دا
مانگەشەوی تەقلی تەوبم
* لە دواییش دا...
کە دەمیان نا بەیەکەوە
خوا دەیزانێ نەیانزانی
ئاخۆ دنیا ڕۆژە، شەوە؟
نەپرسێ ما، نەپاساوێ
تینوویەک ماو کانییاوێ!
***

شەوێکی خۆش

١٩٨٨/١٠/١٨

ڕەقیب ئەمشەو شەوم خۆشە، نە ئەمناسن، نە کەستانم
لە کۆڕی گەرم و ئاهەنگا سەرێکی سەر بەمەستانم
دڵم شادە و هەموو گیانم لە ئاواتا دەگونجێنم
سەرم سووکە و خەمم خاوە، بەهاری دوای زمستانم

دەمێ بوو تۆ لە لات وا بوو درەختی من خەمی بارە
تەماشاکەن بزانن چۆن نەمامی تازە بێستانم
کە جارێ دا بەناو شارا وتت گوایا سەرەو لێژم
نەخێر ئابێن بکەن دیقەت لە ئاخێزم لە هەستانم
کە یاری خۆم دەبینم من ئەویش وەک من دڵی شادە
پەڵەی سەرچاوی بوغزایی و گرێی ناخی هەوەستانم
گراوی خۆم سەرم لێ دا دڵ و ناخم هەمووی باخە
ئەگەر ئێوەش بەدواما بێن ئەوا داو و قەفەستانم
قومێکم دا لە لێوی یار، دەم و لێوم شەکر بارە
چریکەم دێ وەکو بولبول، هوزاری ناو گوڵستانم
دەسم کردە ملی یارم، چپەی شیعرم بەگوێدا دا
پەیامم دا بەدنیادا کە من ڕەنجی عەبەستانم
وەڕس نابم هیوادارم، ڕەقیب بمرە لە داخانا
مریدی پیری مەیخانە و لە ئازادی پەرستانم
لە کۆشی یاری خۆم نۆشیم شنەی عەتری بەهارانێ
بەگشت یارانی ناکامم دەڵێم هەر من عەوەزتانم
***

شەوێکی تر

١٩٨٨/١١/٧

دیسانەوە هاودەردەکەم- وا پێم نایە شەوێکی تر، جامی خەمم هەتا لێوە
پیری موغان ئەمە جامی خەمی منە، خەمی کەسی پێ مەپێوە
لە چاومدا خۆی ناگرێ و من هەر دەینێم بەسەرەوە
ژیانی من چامەیەکە بەسەر یەکدا تێکشکاوە
سەرخۆشیش بم دێڕ بەدێریم بیرخەرەوە
وەک ڕخنەساز گرێکانیم بۆ واز بکە
هێماکانی هەڵبەرەوە
وا کوپەی مەی دەگاتە بن، باوەڕ بکەن تەواو مەستم
کەفتەم کەفتەی ئەم خەرابە سێبەر قورسەم
بێ داردەستم
هۆ... شەمەکەم، شەمی دێری تێ ڕوانینم

منی (سەنعان) مێزەرەکەم کرد بە زوننار
بەر لە ئەوەی سەرهەڵبڕێت
– کە من چاوم بەچاوت کەوت– چۆن دەتوانم
بڵێم من شێخی سەنعانم؟!
چۆن چۆن بڵێم من مەزهەبی (تەرسا)ی ئەوین
چاک دەزانم؟!
باشە ئاخر تۆ پرسیوتە... من لە کێشی ئەم بارەدام؟
باشە ئاخر تۆ زانیوتە من ژێیەکم لەناو گەرووی
ئەم شارەدام؟
– ڕۆژێ مێژوو هاتە ئێرە... لە لاپەڕەی دوو سەدی دا
وتی بینیم;کۆڵە سواران بەپەنجەی کۆڵ ژێیان دەکوشت–
منیش لە ناخ و سۆزم دا ئەوەی هەمبوو...
فرمێسکی سوێر
بۆ (کەژاڵ) و (بەهار)م ڕشت
هەموو ساڵ حەقە پەڵە، داوای شەست و
لافاو دەکەم
چەمی ئەشکم بێ و سەر بکات
چەوی سووری دەردی گران عومری خۆم وەدەر بخات
ئەی تۆ هاتی ماڵۆچکەکانی دڵی من شەخڵ بکەی
بیبیان پێوی؟!
ئاخۆ ئەم عیشقەی تۆ دەگرن؟
بەچکە کەوی شیعرەکانم دەستەمۆکەی
ئاخۆ دەژین یا خود دەمرن؟
کە تۆ پرسیت –ئیمتیحان بوو– ناوی گوڵان چەند دەزانی؟
منیش وتم: باوەڕکە تەنها ناوی تۆ دەزانم
وەکو (سیزیف) هەر بەتەنها تاشە بەردی ئەم خولیایە
سەردەخەم و دەینێمە سەر نەڕەی شانم
کە تووڕە بوویت وتت ئەی تۆ داوات چییە لە خوای ئەوین؟
وتم هەرچی ژنە کوردە...
بڵێت بەخنجەر دوو گیانم
ئەم هەڵەیە و لە دەستی خۆتی دەرمەکە

بێرە ناو خەڵوەی شێواوم
درەختێکم بێ سەیر بکە
ئاخۆ چۆن چۆنی ڕوواوم؟
ئاخۆ سایەم کەڵکی هەیە لە ڕێگەتا ببمە سایەت؟
لە ئینجیلی بەر باخەڵتا دەشێ منیش ببمە ئایەت؟
من ئەو (زەردە)م بێ ببینە، جێگە نوێژی
(نارامسین) بووم– چۆڵم مەکە
فێری حەوزی سەرچاوەکەی قەرەداخم
قەت ناچاری تەیەمومی خۆڵم مەکە
ئەی شەمەکەم ئەم شەویشم بەم سەر مۆرە
دەبەمە سەر
ئەی شەمەکەم مەیە و مەچۆ با (شەو لەبان)ی
شەوی تار نەتداتە بەر
هەر هیچ نەبێ تۆ بمێنە بۆ زاخاوی خنجەرەکان
هەر هیچ نەبێ تۆ بمێنە وەکو مۆمێ بۆ دەرەکان
لە کۆچەڕێی کۆچەری دا، هێندە دەرە
هەڵکەنراوە.
بێ شەوقی شەم ڕێ دەر ناکەن!
بێ شەوقی شەم شیعری منی بابی خەمان لەبەر ناکەن!
بێ شیعر و گڕ هەتا ماون تاجی ڕەواج لەسەر ناکەن!
ئەی جامی خەم کە شەو دا بێ هەر بەپڕی دەتخۆمەوە
سەوزەی مەزەم مەی ئالوودە، من مەزەی خۆم ناشۆمەوە
من لە ڕەنگی جوانی تۆدا چاوی شەمی خۆم دەبینم
من لە چێژی تاڵی تۆدا تاڵاوی ژین ڕادەماڵم
ئەی جامی خەم شێوەی شەمم لە تۆدایە...
هەموو شەوێ بێرە ماڵم
بێ تۆ گوندێکی وێران و بێ منالم
بێ تۆ ساوای زەدەی دەستی شەولەبان و دایکی هاڵم
بیرە ماڵم، بێرە ماڵم
شاپەڕێکی تازەم دەێێ بیخەمە سەر
پەڕۆ باڵم.

دڵم خۆشە

١٩٨٨/١٢/٢٠

دڵم خۆشە، کوێرە دێ نیم
من شارێکی ئاوەدانم، دەنگم دەگاتە گشت شارێ
وەکو سروودی ئازادی دەفڕم بۆ سەر هەموو زارێ
کە پێشەنگی قەتاری مەی گەیشتە مەنزڵی سەرم
خامەی خەمم لەو ساتەدا شۆکە و گەزۆی لێ دەبارێ
کە ئازارم لێ هەڵدەکا دەبمە گڕکانی هاوارێ
لە مەلاشووی داگیرساوم بەسەری نامەردانا
ڕەهێڵەی جوێن دێتە خوارێ
ئاگر لەسەر پشتی شیعرم بکەنەوە
کە پێی داگرت...
کڵی سۆزێ دەپرژێنێ
شاعیر شیعری بەسۆز نەبێ دارەو بەرێک ناگەیێنێ
دڵم خۆشە، چاوی تیژی هەژارانم
دەلاقەی سەر توونی خەش و کۆی ستەمی زۆردارانم
چاوی کوردی ستەم دیدەم ئەشکی تۆڵەم
تیا دەکوڵێ
گرنگ نییە ڕخنەسازێ چی دەنووسێ و هەرچیش بڵێ
بۆ لاسەرەی ئەوین داران
بەهاری نوێ دەبمەگوڵێ
بۆ بولبولی نەغمەی کوردی پەیڤ و لاوک و حەیرانم
ئەگەر کرام بەڕەشەبا، گەردەلوولی بێ ئامانم
دۆزەخ دەنێمە سەر شانم
منی شاعیر لە ژێ کانی تاری دەستی گەرووی پاکی
کێوەکاندا تۆنێکی نوێم
لە تەک ڕێبواری ماندوودا
ڕێبواری ڕێی خەم و هیوا، سای سەهەنم
هەنگاو دەنێم هۆ ڕێبواری ڕێگەی
خەم و هیوای مەزن
قەت شاعیری دەربار نەبووم

لە دەربارتا بۆ شاعیری دەربار دەشێم
مردن هەیە... دوای ناشتنم، گیانم چەپکێ گوڵی سوورە
وەڵیای ژیلەی بن تەنوورە
بمدەن لە پرچی داربەڕووی کەلی (زەردە) و
مەودای تێروانینم دوورە
بۆنم دەگاتە گۆمی (وان) شەپۆلم ڕووی لە باشوورە
دڵم خۆشە هەموو شەوێ خەو دەبینم
(حاجی) لە کۆیە حەج دەکا و (نالی) هەر لە شارەزوورە
***

بەفرو یادی گڕگرتوو

١٩٨٩/١/٣

پەنجەرەیێکی تەماوی کولوە بەفرم بۆ دەژمێرێ
کولوە بەفرە باڵندەکان لە ژمارە نەدەهاتن
کولوە بەفرە سووکەڵەکان کەی بەتەمای شوێن و کاتن؟
تەپ و نمن جار جارێکیش بەدەم باوە...
وەها دەچن بەناو یەکا دەڵێی پوورە هەنگی
شێتە و لە هەنگەڵان دەرکراوە
بەبێ تەپەو بەبێ سرتە لەسەر زەوی دەنیشنەوە
زۆری نەبرد بارساییان گەیشتە بەرد
زۆری نەبرد بوون بەزارا و خۆیان ئاڵان لە جاڕ و وەرد
دنیا سپی، کشومات و تەماوییە
گەردوون مۆنە، وەکو بڵێی ئەم ئاسمانە سەربانێکە
سکی داوە یا تەپییوە
بۆیە نە کەژ سەری دیارە و ماڵی زەویش
کەس قۆرتێکی تیا نەدیوە!
درختێکم لێوە دیارە دەڵێی پەنجەی هەڵوەریوە
سەر و پێچی وا شێواوە، چما زلفی خۆی بڕیوە
ڕیشۆڵەیەک لەسەر لقێکی چەماوە لەنگەری گرت
شنەبایەکی بەفراوی ڕای دەژەند و دەشی تەکاند
ڕیشۆڵەکە و کولوە بەفری سەر چڵەکەی پێکڤە وەراند
ڕیشۆڵەکە بۆی هەڵفری بەناو تەما

خۆی دەهاویشت، تارمایی بوو
ئەم جمەیە، کێ دەزانێ بۆ گیانی من چەند بایی بوو؟
ئەندێشەی من بەدوای داوی ڕەشی ئەوا
بەناو تەما بۆ ڕابووردوو گەڕایەوە
وەکو بلێیی ژماردنی کولوە بەفریش بڕایەوە
پەنجەرەکە بوو بەدەرگا و
لەسەر ساڵی هەشتا و سێیە
کات ئەم کاتە و لەبەر دەرگەم و وەستاوم...
چاوم لێیە
ئەوا (کەژاڵ) گەڕایەوە و
جانتایەک و سێ چوار تۆپەڵ بەفری پێیە
– هۆۆۆی هەولێری...
تۆ بە بابی خۆت دەویری؟
نەک تۆپەڵێ یا دوان و سیان
جانتایەکیش بەفرت پێ بێ دەت گلێنم
لەم جەنگەدا دەت بەزێنم!
تۆپەڵێکی تێ گرتم و بەرەو ڕووم هات
وام دەزانی بەچکە شێرە و پەلاماری نێچیر دەدات!
کە باوەشمان گەیشتە یەک...
لەناو بەفرا تلاینەوە
بووین بەشێرە بەفرینەیەک بەرەو دەرگا خولاینەوە
خولامەوە... خولامەوە
بۆ خۆم هاتم بە ئاگادا
نێو چاوانم لەسەر شووشەی پەنجەرەکە چاک ڕچی بوو
چلوورەی ئەشکی ڕێ کردووم لەسەر گۆنام ڕاوەستا بوو
ڕیشۆڵەیەک لەسەر چڵی ژاڵەکەمان... لۆژ داما بوو
کە من سەری خۆمم لەقاند
ئیتر ئەویش بەناو لرفەی کرێوەدا ڕچەی شکاند
منیش... منی شپرزەی خەم
جا سەر لە نوێ ئەشکم ڕژاند
هەرچی گەڵای زەردوامی ئەندێشەم بوو

هەمووم وەراند
کۆست کەوتووم و یادم گڕی گرتۆتەوە
گوایا ڕۆژگار وا دەزانێ ئەزنەقی ئەم ئەسپە شێتەی بەستۆتەوە!
دەنگێ لە ناخی هەڵچووما بانگی کردم:
بۆ کوێ... بۆ کوێ ملت ناوە
هەموو کەسێک گوێ دەگرێت و هەموو پەیڤێ ئێستە چاوە
بانگت دەکەن دەڵێن ئێمە لە خاکی خەم، بەم کرێوە
خۆمان لە خاک و خۆڵ ناوە
***

زامی سووتاو

١٩٨٩/١/١٦

ئەمشەو شەوم لێ هاتە یەک
ئاسمان تەپی، زەوی ڕۆ چوو
هەناسەی سارد لە سینەما هاتە کوڵ و
چکیشی کرد
بۆ زریانی ئەندێشەکان پەنام دەبرد
کەچی شەوم هەر خەست دەبوو
کەچی دڵم هەر پەست دەبوو
هەستام گەڕام بەناو شیعرا
بە کتێب دا
بە نەزەرگە و کۆچە ڕێ دا
بە کەنیسە و بە مزگەوتا
لە هیچ کوێیە ئۆقرەم نەگرت
کە تروسکەی مەیخانەم دی، لە دەرگام دا:
– من میوانم
بەخوا منیش «کفرە حمەدی» ئەم کێوانەم(١)
دێوانەکان بۆ نازانن ماومەتەوە خۆم و زامێ
مەی دێر دەستم بەداوێنت...
با زامەکەیشم نەسووتێ بێنە جامێ
***

(١)کفرە حمەد: کەسێکی باس کراوە لە گێڕانەوەی پەندە کوردییەکاندا.